ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

סעודת ראש חדש אדר | עמ' ב
לע"נ ראובן מרנץ ע"ה

"משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו" | עמ' יז
התוועדות ז' אדר בישיבת אורייתא

ברית אלחי-רֹעי שי' פרל | עמ' לה
ז' אדר ע"ח - כפ"ח

דבר יום ביומו | עמ' לט
פרשת כי תשא

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת כי תשא תשע"ח
שושן פורים שמח לכל עם ישראל!

לקבלת השיעורים: itielgi@pnimi.org.il
לקבלת מסרי הוואצאפ: 0507951105

ל' שבט ע"ח - כפ"ח

סעודת ראש חדש אדר

לע"נ ראובן מרנץ ע"ה

א. אדר בתורה

נגנו[א] "ויהי בימי אחשורוש", "אלי אתה" (אדה"ז וצ"צ), "כוס ישועות".

שרש אדר בתורה: "ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער"

לחיים לחיים, חדש טוב, מרבין בשמחה. שרש **אדר** מופיע חמש פעמים בתורה. "הכל הולך אחר הפתיחה", "ויצא הראשון אדמוני כֻּלו כאדרת שער ויקראו שמו עשו" – זהו השרש של אדר בתורה, "אדרת שער".

גם המלה "הראשון" כתובה כמה וכמה פעמים לגבי החגים, אבל כאן היא מופיעה לראשונה (מתוך **הוי'** פעמים בכל התורה). יש כאן כמה מלים ראשונות בתורה, כולל "הראשון", וגם "אדמוני" כמובן. רק שנים נקראו "אדמוני" – עשו ודוד המלך. כך לומדים שדוד המלך, דוד מלכא משיחא, בא לתקן את האדמוני של עשו. גם אדרת מופיעה כאן לראשונה – שרש **אדר**.

פוטנציאל הצד האפל-האדמוני

נתחיל מה"אדמוני": "**אדמו**ני" מתחיל **אדם** – הצבע אדום הוא גם לשון אדם – "אתם קרויים 'אדם'". כלומר, יש משהו אדום במהות האדם. אדם הוא גם לשון אדמה – כנראה שהאדמה האמתית היא אדמה אדומה, חמרה. כמה שוה **אדמוני**? 111, **פלא**, גם גימטריא **אפל**. ידוע שלאחרונה אנחנו מדברים על הצד המואר והצד האפל של האישיות (סוד "כרצון **איש ואישׁ**" של מגלת אסתר. בגאולה יקוים "**איש ואישׁ** יֻלד בה" – ממוצע שתי המלים "**איש ואישׁ**" הוא **מרדכי היהודי**). הצד המואר שלו הוא ודאי צד לבן, ודווקא הצד ה**אפל** – החשוך – הוא **אדמוני** בגימטריא, יש משהו אדמוני בתוך הצד האפל.

הצד המואר הוא בחינת יעקב. אצל כל אחד יש את היעקב ואת העשו שלו (שהם גם המרדכי וההמן שבו) – את שני התאומים, התומים (חסר כתיב, מפני עשו הרשע) – המואר הוא יעקב והאפל הוא עשו. כמו שלומדים בשיעורים האחרונים, האפל מלא פוטנציאל. מי הרגיש את הפוטנציאל של עשו? יצחק אבינו, לכן "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו", הוא צד אותו. בפרשה הקודמת, פרשת משפטים, קראנו את הפסוק "ואשר לא צדה והאלהים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינוס שם" – אפילו משה רבינו זקוק לעיר מקלט. רש"י שם מנתח באריכות את שרש המלה "צדה", ואומר שאם כבר הוא לשון צד, ופירושו לשון כמן וארב. כנראה שכל אחד מהצדדים באישיות האדם – הצד המואר והצד האפל – צודה את השני, אורב לצד השני. רש"י אמנם אומר שלא משרש ציד, אבל יש ודאי קשר, אותו שער. קודם כל הוא צודה – אורב, לשון צד – ואחר כך הוא צד ציד, "איש ידע ציד איש שדה", המשך הפסוק של האדמוני.

עשו מלא פוטנציאל (= **יעקב ישראל**), אי אפשר להביא את הגאולה בלעדיו. הרבי אומר

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

שבדור שלנו עשו כבר מוכן, הצד האפל כבר מוכן שיוציאו ממנו את "יתרון האור מן החשך" – בפוטנציאל יש לו יותר אור מהאור לכתחילה.

הצד האפל (ותיקונו) בחדש אדר

אמרנו שגם המלה "**הראשון**" מופיעה כאן לראשונה, בגימטריא 562, מספר מפורסם אצלנו, שוה **עולם התהו**, שוה "**וימלך... וימת**", ועוד הרבה דברים שקשורים לאורות מרובים דתהו. בכלל, כל מושג בעל עצמה רבה של תהו מופיע לראשונה בתורה בצד האפל – כלל גדול אצלנו. כאן רואים ש"הראשון" מופיע בצד האפל, "**אדמוני**" שוה **אפל**. וגם "אדרת" מופיעה לראשונה – השרש של אדר. למה החדש אדר קשור לעשו, הצד האפל? קודם כל, המן שמח שהפור נפל על אדר. חז"ל אומרים ששמח כי משה מת באותו חדש, אבל בכלל יש משהו בחדש אדר שהוא חדש של אפל, חדש של עשו, שהוא נולד "כֻּלו כאדרת שער".

מה החג של החדש? פורים, "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם". לוקחים את עשו-המן, אוכלים את האזנים שלו, אוכלים ושמחים. מגיעים למצב של "עד דלא ידע בין ארור המן [הצד האפל] וברוך מרדכי [הצד המואר]" – צריך להגיע בפורים למצב שלא מבחינים בין הצד האפל והצד המואר, הכל היינו הך, הכל אחדות פשוטה. זו הפעם הראשונה שיש אדר בתורה. ההופעה של אדר בפעם הראשונה באדרת, בלבוש, גם סימן של קשר החדש למלבושים, ל**עולם המלבוש**, בגימטריא **תענוג**. לפי המנהג מתחפשים בפורים, מתלבשים בכל מיני לבושים מיוחדים. לפי הווארט שעכשיו לומדים כדאי בפורים של השנה הזו להתחפש באדרת שער (ולהפוך את האדרת של עשו לאדרת של אליהו הנביא זכור לטוב – "וגם חרבונה זכור לטוב").

למה קראו לו עשו? כי הוא עשוי, גמור. מה זה עשו? גמור, הוא טיפוס גמור. סגולה גדולה להתחפש לאחד שהוא גמור, אפשר כבר לגמור את הענינים, לסיים את הכל, לסיים את בירור עשו. הרבי הרי אמר שכבר סיימנו את עבודת הבירורים, הכל גמור, הכל עשו (**עשו גמור** = 625 = 25 ברבוע = 5 בחזקת 4 = "[כלו] **כאדרת** [שער]").

חדש אדר ושירת הים

אמרנו שיש חמש פעמים השרש אדר בתורה. פעם ראשונה "כאדרת שער" של עשו. אחר כך יש שלש פעמים בשירת הים, שקראנו בתורה לפני כמה שבועות – "ימינך הוי' נאדרי בכח", "צללו כעופרת במים אדירים" ו"מי כמכה באלִם הוי' מי כמכה נאדר בקדש" ("**נאדרי**" = "**אדירים**" = 265, **זה** בהשראה. "**כאדרת**" = **כה** ברבוע – בשירת הים כל ישראל זכו לנבואת "**זה** אלי ואנוהו", נבואת משה רבינו באספקלריא המאירה, מעל לנבואת **כה**. וכן "כאדרת" הוא עם **כ** הדמיון, ומתחיל "**כאד**רת" בגימטריא **כה**).

רואים בשירת הים ריכוז עצום של השרש **אדר**. יש משהו בקריעת ים סוף, שיא נסי יציאת מצרים, גילוי שם הוי' שלמעלה מהטבע – "ושמי הוי' לא נודעתי להם", וכעת ביציאת מצרים אני כן נודע להם – תכלית ה"נודעתי" של שמי הוי', הוי' דלעילא, הוא בקריעת ים סוף, "אשירה להוי' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים" ובהמשך "ימינך הוי' נאדרי בכח ימינך הוי' תרעץ אויב". זהו האדר השני בתורה. אחר כך יש "במים אדירים", ששייך גם לחדש אדר, חדש של יסוד המים – מזל דגים – לפי חלוקת החדשים לפי היסודות לפי הקבלה. בסוף, פסוק השיא של שירת הים, "מי כמכה באלים הוי' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא".

קודם היה "נאדרי בכח" וכעת "נאדר בקדש" – רואים שיש קשר בין כח לקדש. יש משהו מאד קדוש – נבדל – דווקא בכח. איך קוראים למדרגה זו בלשון החסידות? כמו שיש "אור העצם" יש "כח העצם" (**כח קדש** = **גבורה**

גבורה, ההפרש = **עשו**). אור העצם הוא שם **מה** וכח העצם הוא שם **סג** שמעליו. בקריעת ים סוף ושירת הים כח העצם נתגלה והתקבל אצלנו בקדושה, בצד הקדושה. מה ההבדל? כתוב "נאדרי בכח", עם **י** בסוף, ובסוף "מי כמכה" כתוב "נאדר בקדש" בלי **י**. ה-**י** של "נאדרי" היא עצמה ה"קדש" – האות **י** בקבלה היא "קדש מלה בגרמיה".

אם כן, יש שלש פעמים שרש **אדר** בשירת הים – צריך הרבה לשיר את שירת הים דווקא באדר (**אדר** ועוד **שירת הים** = 1170 = 26, שם **הוי**' ב"ה, פעמים **מה**, שם **מה** החדש של עולם התיקון, סוד אור העצם, המגלה, בשירת הים דווקא כאשר שב הים לאיתנו, את **כח** העצם, גילוי עצמי ממש). שרנו לפני כמה שבועות בתורה, בשבת שירה, אבל הריכוז של שרש **אדר** בשירת הים אומר שכל החדש צריך לשיר ולכוון את שירת הים, "אשירה להוי' כי גאה גאה". מה פירוש "כי גאה גאה"? שהוא מתגאה על הגאים. מי הגאה שה' מתגאה עליו? עמלק, עשו, המן הרשע. כל החדש הזה הוא מה שה' מתגאה, "כי גאה גאה".

האדר האחרון בתורה – חצר אדר

אמרנו שיש חמש פעמים השרש **אדר** בתורה, אז יש עוד פעם אחת. הפעם האחרונה בתורה היא דווקא שם של מקום, "חצר אדר". יתכן שיש כאן כמה חבר'ה שהיו בחצר אדר לפני פינוי ימית. איפה כתוב? בגבולות הארץ. ליד מה חצר אדר? עצמנה. לפני פינוי ימית, מי שזוכר או מי שהיה, היתה גם חצר אדר וגם עצמונה (חשבתי על קשר בין **עצמונה** ל**עמונה**, שני פינויים – **צ**דיק **בעמונ**תו יחי**ה**, "אמונה אמן" לשון עצמה).

בכל אופן, זו הפעם האחרונה של שרש **אדר** בתורה – חצר אדר. כנראה שבעצמת ה"עד דלא ידע" של פורים אפשר לחזור לחצר אדר, לרשת אותה. צריך לרשת את האורות המרובים דתהו, לרשת את עשו, "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה להוי' המלוכה" – צריך לעלות להר שעיר, להר של מי שנולד "כאדרת **שער**" (עשו **הרשע**), לרשת את האורות המרובים שלו, והחדש הכי שייך לכך הוא חדש אדר.

לחיים, שנזכה לכל האדר שיש בתורה. **אדר** ב-**א** דומה וקרוב ל**הדר** ב-**ה**. מי הוא הדר? המלך הדר הוא מלך של עשו, אבל הוא מלך של עשו שהוא ראשית התיקון, הוא עובר-מתגייר מעשו, עמלק, להיות למעשה ישראל, להיות יהודי. הדר בארמית פירושו חוזר, הוא חוזר בו, חוזר בתשובה – חוזר מהעשויות שלו והופך להיות יהודי. זהו המלך הדר ששייך לחדש אדר. לחיים לחיים.

ב. "אכן אתה אל מסתתר" – גילוי הכח כאור

"אל מסתתר" בצד האפל

תיכף נדבר על הפסוק "אכן אתה אל מסתתר", עליו מדברים הרבה בחג פורים. פסוק שרומז לאסתר המלכה. איפה ה"אל מסתתר"? כדי שנשיר את השיר, נאמר עליו איזה ווארט. איפה ה"אל מסתתר"? ודאי בצד האפל של האדם. הוא לא מסתתר בצד המואר אלא בחשך, "ישת חשך סתרו". לכן, לכבוד הצד האפל, נשיר את השיר הזה ונחפש את הא-ל שמסתתר שם.

שם א-ל – כח ואור

בפסוק "אכן אתה אל מסתתר" השם הקדוש הוא א-ל. מה פירוש שם זה? רש"י כותב בכמה מקומות שהוא לשון כח – "**יש לאל ידי**" (ר"ת **ילי**, השם השני של **עב** שמותיו יתברך. שאר האותיות הן אותיות **אל שדי** = **משה** שזוכה לשער הנון, **ילי** = **נ**). אבל בקבלה שם א-ל מזוהה עם חסד, כמו שהפסוק אומר "חסד אל כל היום" – גם חסד וגם יום, שהוא אור. אז מהו א-

ל? שם של אור או שם של כח? אור וכח הם שני דברים שונים, ואפילו הפוכים, כמו שהסברנו קודם על המושגים "אור העצם" ו"כח העצם", שהם שם **מה** ושם **סג**. אור העצם שייך ליעקב, לצד המואר, אבל כח העצם שייך לצד האפל, שייך לעשו – עשו הוא בעל הכח. איך הסברנו את הפשט – אחד הפשטים – של הצד האפל? שהוא בכח, כמו בית שמאי, "אזלינן בתר בכח". יש עוד פסוק שקראנו בהלל, לפני "אלי אתה ואודך" – "אל הוי' ויאר לנו", שם כתוב אור עם שם א-ל.

שוב, השאלה מהו שם א-ל. על פי פשט הוא כח, אבל יש כמה וכמה פסוקים – וכך מוסבר בקבלה – שהוא קשור לאור. צריך לומר שיש משהו בשם א-ל שהוא בכח להתגלות, לגלות את הכח שבו. הסגולה המיוחדת בשם הזה היא היכולת לגלות מה שבכח (היינו כנ"ל בסוד **מה** שמגלה **סג**, אור עצמי ממש). השם הזה נמצא גם בשם העצמי שלנו, ישר**אל**, לו זכינו כאשר נצחנו את שרו של עשו, כאשר יעקב ניצח את המלאך – "דידן נצח" – "כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל". ישראל הוא גם שם של אור, "אור ישראל" – אור מיוחד, האור של הכח. אור הוא גילוי – גילוי של הכח. בתחלה הכח הזה לא גלוי, ועל כך נאמר "אכן [בינתים] אתה אל מסתתר". הא-ל מסתתר, אסתר המלכה, ואנחנו קוראים בפורים "מגלת אסתר" – שההסתר יתגלה, מגלה לשון גילוי, שה"אל מסתתר" יתגלה. זהו הכח של שם א-ל.

"אתה... מסתתר" – הכח שבאתה

יש עוד תכונה שלכאורה היא נשיאת הפכים בתוך הפסוק "אכן אתה אל מסתתר" – "אתה" הוא דבור לנוכח, גילוי, בניגוד ללשון נסתר. על דבר שאיני רואה אני אומר "הוא" ועל דבר שאני רואה אני אומר "אתה", ישירות, לנוכח. איך אני יכול לומר "אתה אל מסתתר"? ממש תרתי דסתרי! 'הוא א-ל מסתתר', אבל איך "אתה אל מסתתר"?!

כאשר אני אומר למישהו 'אתה', להתקשר לזולת לנוכח, אתה ממש, בהשקפה ראשונה נדמה לי שזו התקשרות לאור שלו. כמו שכתוב בחסידות גם לגבי מדת האהבה, שמדת האהבה מתייחסת לאור שיוצא ממי שאני אוהב אותו. אבל אם אין אור, לא יוצא ממנו אור בכלל ואיני רואה אותו, איני יכול לאהוב אותו – אני אוהב אותו בשל האור שיוצא ממנו. ככה מסבירים בחסידות את ההבדל בין מדת האהבה למדת היראה – שיראה היא התייחסות לעצם (ונסביר שהיא בעצם כח העצם) ואהבה מתייחסת לאור, היא אור. שוב, כאשר אני אומר "אתה" יש אמירה לנוכח, קירוב, אהבה – לכאורה המלה "אתה" היא אור וגילוי. איך היא הולכת כאן יחד עם "אל מסתתר", "אכן אתה אל מסתתר"?

נעשה כמה חשבונות: המלה "**אתה**", ששוה 406, לא כפולה של אור, אבל האם כפולה של **כח**? **אתה** עולה ז"פ **חן** – לא סתם כפולה של **חן**, אלא "כל השביעין חביבין" (מתנת החן היא המתנה השביעית, החביבה מבין שבע המתנות שכנגד ז"ת, היא מתנת המלכות, שפנימיותה שפלות, סוד "אשת חן תתמך כבוד" "שפל רוח יתמך כבוד"). והוא המשולש של **כח** – סכום כל המספרים מ-**א** עד **כח**. כמו שיש את הרבוע של **כח**, **כח** ברבוע[ב], יש את המשולש של **כח**[ג]. ועוד, **אתה** במספר סדורי = 28 = **כח** במספר הכרחי!

[ב] **כח** ברבוע עולה "**פעלת צדיק** [לחיים]", "**לחיים**" = הרבוע הכפול של **ז**, כך ש"**פעלת צדיק לחיים**" עולה הרבוע הכפול של **אהיה** – **אמת אמת**, וכן הר"ת של "**פ**עלת **צ**דיק **ל**חיים" = הרבוע הכפול של **י** – **יפי יפי**, ודוק.

[ג] והנה, כמו ש-**אתה** הנו המשולש של **כח** כך **כח** הנו המשולש של **ז**. שבעת משולשי המשולשים עד **אתה** הם: 1 6 21 55 120 231 406. הממוצע שלהם הוא 120, משולש משולש 5, סוד **זה**, נבואת משה רבינו. בדילוג: 1

נמצא שב'**אתה**' יש זיקה מאד חזקה ל**כח**. מה הכח ב'אתה'? כח הוא יותר עצמי מאשר אור. כמו שהרבי תמיד מדבר על אור-גילויים לעומת עצמות. בצד האפל – שהוא כח, הוא עשו – יש יותר עצמיות מאשר באור. אלא אם כן האור ממש מגלה את עצמת הכח – התכלית של השם א-ל. מכאן אפשר ללמוד משהו עמוק מאד לגבי יחסים.

"אתה לנכח"

קודם כל נאמר עוד ווארט: אתה הוא לנוכח. מאיזה שרש המלה **נכח**? לשון **כח**. ידוע שיש שלשה שרשים של **כח** – דרוש גדול אצלנו – כנגד חב"ד, הכח של חב"ד, הכח של חב"דניק. **יכח** – שרש תוכחה, כמו "הוכח תוכיח" – **י-כח**, כנגד חכמה. שרש **נכח** – "המנרה לנכח השלחן", כלי המשכן שכעת קוראים עליהם – **נ-כח**, כנגד הבינה. שרש **כוח** – כח, כפי שאנחנו קוראים, וגם שם אחד משמונת השרצים של התורה, ממש הכח של הלעו"ז, של עשו לפני התיקון שלו – **ו-כח**, כנגד הדעת, "מפתחא דכליל שית".

בכל אופן, אתה לנוכח הוא לשון כח, לא אור. מה אני יכול ללמוד מזה לגבי יחסים הכי טובים, בהם אני מתייחס אליך כ'אתה' ולא כ'הוא', לא כאובייקט? מכאן אפשר ללמוד שיש משהו במלה 'אתה' שיש בה לא רק עצמה של אהבה ואור אלא בעיקר כח העצם, התקשרות של כח העצם. כלומר, כדי לנטרל את ה"יש מי שאוהב' צריכה להיות איזו מין יראת הרוממות וגם יראת בשת, יראה עילאה בלשון החסידות, שאני אומר לך 'אתה', שאני אומר לה' "ברוך אתה הוי".

המלה העיקרית של התפלה היא "אתה", כך כתוב.

"אכן אתה אל מסתתר" – גילוי "מה נורא המקום הזה"

חוץ מהפניה אליך לנכח, יש פה עוד יותר ממה שאמרנו כרגע – מה שהבעל שם טוב קורא "יחוד יראה-נורא". כמו שכתוב ביעקב אבינו "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים", זה 'אתה'. גם שם הפסוק מתחיל "אכן", כמו "אכן אתה אל מסתתר" – "אכן יש הוי' במקום הזה ואנכי לא ידעתי... מה נורא המקום הזה". יש משהו ב'אתה' שיש בו גילוי של הנורא. כאשר יש גילוי של הנורא נעשה יחוד יראה-נורא, ובכלל לא סותר ש'אתה' הוא קירוב. יש ב'אתה' אור ואהבה, אבל משהו עצמי בעל כח לגמרי.

כאשר מסתכלים בעשו הרשע, בהמן, ופתאום מתגלה "מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים", לכן "אתה אל מסתתר" במגלת אסתר. אם כן, למדנו משהו מאד גדול לגבי "אתה" – "אכן אתה אל מסתתר".

ג. "מאור ושמש"

"מאור ושמש" – שמות הירח והשמש

כעת נאמר משהו מתוך פרק עד בתהלים[ד]: יש בפרק פסוק, מהפסוקים החשובים ביותר בתנ"ך, שרומז לשני הצדדים באדם – הצד המואר והצד האפל שלו – "לך יום אף לך לילה אתה הכינות מאור ושמש". "לך יום" היינו הצד המואר, "אף לך לילה" היינו הצד האפל. בשיעור האחרון שלנו על מואר ואפל אמרנו שאפל הוא לשון אף. כאן כתוב "לך יום אף לך לילה", יש שם המון

21 120 406 = 548, 22 (**בך**) ועוד 526 (**מודעות**) = 4 פעמים 137, הערך הממוצע, כאשר הדילוג השני, 6 55 231 = 4 פעמים 73, סוד **קבלה** = **חכמה נבואה** ר"ת **חן** כנודע.

[ד] הפרק של הרב שליט"א בשנה זו.

כח, כח העצם. אחר כך המשך הפסוק הוא "אתה הכינות מאור ושמש".

יש פלא בחלק השני של הפסוק. סתם ככה הייתי חושב ש"מאור" הוא השמש, אבל כאן כבר כתובה שמש ו"מאור" הוא הירח. למה דווקא הירח כאן זוכה להקרא בשם "מאור" סתם? הרי הירח הוא מלכת הלילה. השמש הוא מלך היום. יש מלך היום ויש מלכת הלילה.

כמה שמות יש בתורה לירח? כתוב בקבלה שיש שלשה שמות, כנגד שלשת העולמות – ירח בעולם הבריאה, לבנה בעולם היצירה ("והיה אור הלבנה כאור החמה") וסהר בעולם העשיה. כל מי שזוכה לשבת בבית הסהר בא לתקן את הירח בעולם העשיה, עולם ה"אף" – "אף עשיתיו".

גם לשמש יש שלשה שמות, כנגד אותם שלשה שמות של הירח – שמש-ירח הם זוג, איש ואשה. בעולם הבריאה הם נקראים שמש וירח, "שמש ירח עמד זְבֻלָה". הזוג של הלבנה גם פשוט מאד, חמה – "והיה אור הלבנה כאור החמה" – השמש בעולם היצירה. מה הזוג של הסהר, של הירח בעולם העשיה פה למטה? חרס, כמו כלי חרס. צריך שליהודי יהיה לב נשבר, "כחרס הנשבר".

ה ו-**ח** מתחלפות, אז **חרס-סהר** הם ממש זוג – הזוג בעולם "אף עשיתיו". בעולם היצירה, בו יש יצרים – היצר הטוב והיצר הרע – הם חמה-לבנה. בעולם הבריאה, בו יש שכלים נבדלים וגם שרפים, הם שמש-ירח. בעולם האצילות כל אחד הוא מאור – המאור הגדול והמאור הקטן. בתחלה היו שני המאורות הגדולים, אבל הירח התלוננה שאי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד, ואז הקב"ה אמר לה "לכי ומעטי את עצמך" – הירח בעולם הבריאה. ועדיין המקור הוא בעולם האצילות, שם הוא עדיין נקרא מאור, אבל "המאור הקטן"[ה]. אם כן, בעולם האצילות שניהם נקראים מאור.

הצד המואר והצד האפל – צדדי הירח

מאור הוא מואר, אבל לא בדיוק. מה ההבדל בין מאור למואר? אנחנו מדברים על הצד המואר של הנפש. מאור הוא מקור של אור, הוא מאיר, לא מואר. זהו כל ההבדל בין המאור הגודל למאור הקטן, שהמאור הגדול מאיר ודווקא המאור הקטן מואר – הוא מואר על ידי המאור הגדול, על ידי השמש. אז בעצם כאשר מדברים על שני צדדי האישיות, הצד המואר והצד האפל, מדברים בשניהם על הירח[ו] (**אפל-מואר** – בגימטריא **משיח**, כפי שהתבאר – ועוד **ירח** משלימים ל-**כד** ברבוע).

למה מתאים מאד? כי אנחנו, עם ישראל, דומים ללבנה, מונים ללבנה ועתידים להתחדש כלבנה. היום ראש חדש אדר, מה מאיר בעיקר? יש משהו שמתחיל טפה מואר, אבל בעיקר – במולד, רגע לפני המולד – מתגלה הצד האפל, לחלוטין. מגיעים לשיא של החדש, סיהרא באשלמותא, ואז הצד המואר מתגלה לנו. בכל זאת, סיהרא באשלמותא הוא לא יום טוב מיוחד – ראש חדש הוא יום טוב. מהו המולד בראש חדש? רגע קודם היה כולו אפל, ופתאום רואים שמהאין הזה, מהאפל הזה, יש פוטנציאל להאיר – לא סתם אור אלא אור עצמי. היום הראשון של ראש חדש מזכיר את הזמן בו הירח גם היה מאור גדול, עם אור עצמי משלו. בכל אופן, הביטוי במציאות – בעולם שה' ברא לכבודו – של הצד המואר והצד האפל הוא הירח.

[ה] ורמז: **המאור הגדול** = 300 = "**פחד יצחק**". **המאור הקטן** = 416 = **יצחק-יצחק**. יחד עולים **משיח-משיח** – דהיינו ש-**משיח** הוא הממוצע, כאשר הכנף היא **חן** (כלומר, ההבדל בין **הגדול** ל-**הקטן** הוא **חן-חן**).

[ו] וראה עוד – באריכות ובעומק – בשיעור ה' אדר ש"ז.

בשביל מה כל הענין של מואר ואפל? בשביל תורת הנפש, להכיר את הנפש ולהיות מסוגל לעזור לאנשים, לעזור לזולת ולעזור לעצמך. צריך להכיר את הנפש, לדעת שיש צד מואר וצד אפל – הכל סהרורי, בשביל אנשי סהר, אנשי ירח, אנשי לבנה, אנחנו. עם ישראל שייך ללבנה. הגוים חושבים שהם 'אנשי שמש', הם באמת שייכים ל"חמה בישא", אבל אנחנו יודעים טוב שאנחנו 'אנשי לבנה'. מי ששייך ללבנה יודע היטב שיש לו "עתים חלים עתים שוטה", צד מואר וצד אפל.

תרין עטרין שבדעת – דעת ומודעות

הסברנו ששני הצדדים שייכים גם לתרין עטרין שבדעת – צד החסדים שבדעת וצד הגבורות שבדעת. הביטוי המקורי בתנ"ך של דעת הוא "עץ הדעת טוב ורע", מואר ואפל. כמו ש"אכן אתה אל מסתתר" כתוב "אל דעות הוי' ולו [ולא כתיב] נתכנו עלילות". נדייק מה שלא דייקנו אז: יש מלה מחודשת יחסית, מודעות – תרגום מאנגלית (consciousness). אין את המלה הזו במקרא, אבל ברור לנו שיש כזה דבר שנקרא מודעות, משהו חשוב ויסודי ביותר.

אם נתבונן עכשיו התבוננות קלה, "דעת" ו"מודעות" אינן זהות. הן נגזרות מאותה מלה, מאותו שרש, אבל בעלות משמעות שונה. איך אדמו"ר הזקן מגדיר דעת בספר תניא קדישא? "התקשרות והתחברות". "לתקוע את דעתו ומחשבתו" – דעת היא פעולה זכרית, לכן אצל הזכר דווקא הדעת מלאה, והיא כח לתקוע את עצמך במשהו – ריכוז פעיל. מהי מודעות? בדיוק כמו מואר ביחס למאור. במודעות אני אומר בצדק – או שאתה מואר או שאתה לא מואר, ואם אתה לא מואר אתה אפל. זו מודעות, אבל בדעת יש פעולה, יש התקשרות – תקיעת הדעת. זאת אומרת שיחסית למלה המקורית, דעת, והמלה המחודשת, מודעות, הן – מאד מתאים לרוח הזמן – מעבר מתפיסה זכרית לתפיסה נקבית, מתפיסה פעילה לתפיסה סבילה. אבל בעצם זהו מעבר משמש לירח, כי, כפי שאמרנו, ירח הוא מואר. אף על פי כן, בעולם האצילות קוראים לו מאור. איפה? בפסוק הזה, "אתה הכינות מאור ושמש".

מלכת הלילה

מכל המפרשים רק האבן עזרא אומר שהפסוק הזה הוא בהגיון של "חותם המתהפך" לפי פשט. יש לו קושיא, למה מקדימים את הירח (מאור) לפני השמש. בכל מקום שמש לפני הירח, כמו בפסוק הנ"ל "שמש ירח עמד זְבֻלָה". למה כאן מאור קודם לשמש? הוא מסביר שקודם כתוב "לך יום אף לך לילה" ואז ממשיך "אתה הכינות מאור ושמש". יצאנו מלילה, "אף לך לילה", ולכן מסמיכים את ה"מאור", ה"ירח" ללילה. רמז יפהפה שאכן הירח הוא מלכת הלילה.

רק כדי לתת רמז, ראיתי שמישהו מחייך כשאומרים '**מלכת הלילה**' – סימן טוב, סימן שזה ביטוי יפה – כמה שוה? 570. אמרנו שלירח שלשה שמות – **ירח**, **לבנה**, **סהר** – בגימטריא **מלכת הלילה**. גימטריא בול[7], כל שלש הבחינות כנגד שלשת העולמות של הירח האהוב לנו, כי אנו הירח. בשבילנו הקב"ה הוא השמש, קודשא בריך הוא, הוא הדעת ואנחנו המודעות.

יחוד הזכירה – דעת-מודעות

בשתי המלים **דעת-מודעות**, שהם זכר ונקבה, יש גם רמז מופלא (אף על פי שמודעות היא מלה

---

[7] שלשת שמות השמש – **שמש-חמה-חרס** – עולים שלמות של **א-ל** (השם שבביאור ענינו פתחנו) ברבוע. שמות השמש והירח יחד, בתוספת **מאור-מאור** (כפי שהם באצילות), עולים שלמות של **מה** ברבוע (מאד מתאים לעולם האצילות, "שם **מה** איהו אורח אצילות"). אם מצרפים לשלשת שמות השמש והירח **איש-אשה** עולה הכל ו"פ **משיח** (ג"פ **המאור הגדול המאור הקטן**, כנ"ל הערה ה).

מחודשת): כמה יוצא ביחד? בדיוק 1000. כלומר, הממוצע ביניהם הוא 500, "**פרו ורבו**". בכתבי האריז"ל זהו יחוד הכתפים, **כתף-כתף** הוא יחוד הזכירה. מי שרוצה לחזק את כח הזכירה שלו, לחזק את הזכרון – יש לנו ספר באנגלית על זכרון – האריז"ל אומר שתלוי בכתפים. ברייטע פלייצעס, "ותהי המשרה על שכמו", כל כתף היא שכם. כל **כתף** עולה 500, יחד 1000, ויש כוונה מאד גדולה – שמובאת בסיום "חסדי דוד" – שחיזוק הזכרון הוא על ידי "יחוד הזכירה", שבעיקר צריך להגיע לסוד ה-1000 של **כתף-כתף**. זהו סוד "דעת דבין כתפין" – יש כאן משהו מופלא בדיוק לשון. ה"דעת דבין כתפין" מבקשת ממני לצרף משהו למלה דעת שביחד יעלה אלף, **כתף-כתף** – צריך לצרף **מודעות** ואז יוצא בדיוק 1000.

מה ה'כנף' (המרחק מהאמצע לכל כיוון)? בכל זוג מלים, מכלול, שביחד יוצא מספר זוגי – כמו כאן, 1000 אורות שנתנו למשה רבינו במתן תורה, הוא קבל **דעת** ו**מודעות** (דעת מהקב"ה ומודעות מהשכינה הקדושה, כנסת ישראל) – יש לחשב את הכנף. הכנף היא בדיוק שם **הוי'** ב"ה – "**דעת הוי'**" עולה 500, ו-500 ועוד **הוי'** עולה **מודעות**. "**הוי' הוי'**", כמו לפני **יג** מדות הרחמים, "אל רחום וחנון" – **הוי'** לכאן **והוי'** לכאן. אפשר להוסיף לספר הכוונות של האריז"ל. לאריז"ל לא היתה עדיין המלה מודעות.

[איך מחזקים את הזכרון?] שתהיה לך דעת ומודעות. [כבר יותר קל לחזק את הזכרון ישר...] לא. דעת מקבלים מתוך הלימוד בספר התניא, הוא הדעת, ומודעות מקבלים מהשיעורים על הצד המואר והצד האפל, שיעורים על מודעות. אם תהיה בקי גם בזה וגם בזה יהיה לך זכרון מצוין (וגם תשכח בדיוק מה שצריך לשכוח).

"לך יום אף לך לילה – אתה"

נחזור: בפסוק כתוב "לך יום אף לך לילה". יש פה כמה תופעות יפהפיות. בין המלים "יום" ו"לילה" יש שתי מלים, "**אף לך**", שעולות 131, כמו **יום-לילה**!

דרך אגב, "לך יום אף לך לילה" שייך לפסח, לשון שיש בו פיוט בהגדה של פסח, "לך אף לך". מי מכיר עוד פסוק "לך... אף לך", כמו בפיוט? יש רק שני פסוקים כאלה בכל התנ"ך, שניהם בתהלים. אחד בפרק עד בתהלים, הפסוק שלנו, "לך יום אף לך לילה אתה הכינות מאור ושמש", ועוד אחד כמה פרקים הלאה, בפרק פט, "לך שמים אף לך ארץ". מישהו זוכר את ההמשך? "לך שמים אף לך ארץ תבל ומלאה אתה יסדתם". תיכף צריכים לחבר בין שני הפסוקים, אבל דווקא בפסוק הראשון – הפסוק המובהק של הצד המואר והצד האפל – יש תופעה מובהקת, ש"**אף לך**" – שתי התבות שבין "יום" ו"לילה" – שוה "**יום... לילה**". אמרנו ש"**אף**" לבד רומז לצד ה**אפל**, בפרט "**אף לך לילה**".

עוד משהו, חשוב מאד, בשני הפסוקים האלה יש את המלה שדברנו עליה קודם, והיא הולכת להיות עיקר הנושא, עיקר הווארט – "אתה". רואים שיש משהו ב"לך... אף לך" שמבקש את המלה "אתה". בפסוק הראשון כתוב "לך יום אף לך לילה" ומיד "אתה" – "לך... אף לך... אתה!". בפסוק המקביל, בפרק פט, כתוב "לך השמים אף לך הארץ תבל ומלאה אתה". הולך זוגות של מושגים – יום-לילה, מאור ושמש. את ההגיון של האבן עזרא רואים עוד יותר בפסוק השני, "לך שמים אף לך ארץ – תבל". תבל היא ארץ. כלומר, מסמיכים לפי הסוף, לא לפי ההתחלה, כדברי האבן עזרא על "מאור ושמש", קדימת ה"מאור" ל"שמש". כאן הזוג הוא "תבל ומלאה", הכל ארץ, זוג בתוך הארץ, "תבל ומלאה אתה יסדתם".

אתה-אתה

אם מתבוננים במלה "**אתה**", שהגימטריא שלה היא **כח** במשולש כנ"ל, נעשה עוד גימטריא מופלאה: **יום-לילה שמים-ארץ** עולה **אתה-אתה**, ממוצע שני הזוגות האלה (ידוע שלע"ל, בבוא מלך המשיח, את הפסוק הראשון של התורה, "[בראשית ברא אלהים] **את השמים ואת הארץ**" נקרא 'אתה שמים ואתה ארץ', כמו בדוד'לע של רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זצ"ל. באמת, קודם נפנה לשכינה הקדושה ונאמר 'אַת השמים ואַת הארץ', בלי צורך להשתמש במדה של "גורעין ומוסיפין ודורשין", ואז נפנה לקב"ה, לעצמותו יתברך, ונאמר 'אתה שמים ואתה ארץ').

כלומר, בעצם יש כאן "**בכח**", **ב כח**, שני משולשים של **כח** אחד מעל השני שהם, צורת היהלום של **כח**. כוונה יפה לצורת היהלום של **כח**. "ימינך הוי' נאדרי **ב-כח**", "אנא **ב-כח** גדֻלת ימינך תתיר צרורה". יש **ב כח** (במשולש) – **יום לילה**, **שמים ארץ**, ובהמשך כל פסוק כתוב המלה "**אתה**", לרמז, לגימטריא הזו, ל-**כח** (במשולש).

הופעות "אתה" בפרק עד (ועוד)

נפתח בפרק עד: נספור כמה פעמים מופיעה המלה "אתה", החל מפסוק יג: "**אתה** פוררת בעזך ים שברת ראשי תנינים על המים. **אתה** רצצת ראשי לויתן תתנו מאכל לעם לציים. **אתה** בקעת מעין ונחל **אתה** הובשת נהרות איתן. לך יום אף לך לילה **אתה** הכנות מאור ושמש. **אתה** הצבת כל גבולות ארץ קיץ וחרף **אתה** יצרתם". שבע פעמים "**אתה**", "כל השביעין חביבין"[ח]. כמה פסוקים קראתי? חמשה פסוקים. בשני פסוקים כתוב פעמיים "**אתה**". בתוך רמז של חמשה פסוקים יש שבעה "אתה", ואין עוד "אתה" בפרק.

כמה "אתה" יש בכל התנ"ך? לא חושד שמישהו יודע, אבל אפשר לנחש. יש **אסתר** פעמים, "אכן **אתה** אל מסתתר". רק בספר תהלים כמה "אתה" יש? **מלכה**. [**המן**.] נכון. הפרק הזה הוא הריכוז של המלה "אתה" בכל התנ"ך. אנחנו תמיד מחפשים ריכוז של איזו מלת מפתח, איפה היא מופיעה הכי הרבה פעמים יחד בתנ"ך, שאומר "דרשני". כאן זהו ריכוז מלה זו, עם כל הכח של המלה "אתה", הכח של הנוכח.

נציין שבפרק פט, בו כתוב "לך שמים אף לך ארץ", מהפרקים הארוכים ביותר בתהלים, יש גם הרבה "אתה". נתחיל לקרוא מפסוק י. רואים שגם כאן, שכתוב "לך... אף לך... אתה" יש עוד הרבה "אתה" באזור: "**אתה** מושל בגאות הים [מאד דומה לכתוב בפרק עד] בשוא גליו **אתה** תשבחם. **אתה** דכאת כחלל רהב בזרוע עזך פזרת אויביך. לך שמים אף לך ארץ תבל ומלאה **אתה** יסדתם. צפון וימין **אתה** בראתם תבור וחרמון בשמך ירננו". כאן היו חמשה "**אתה**" בארבעה פסוקים.

קודם היו **ז** "**אתה**" בחמשה פסוקים וכאן **ה** "אתה" בארבעה פסוקים (הסימן: **זה**, נבואת משה רבינו. **זה** פעמים "**אתה**" = **חן** פעמים **חנוך**), אבל יש עוד שני "אתה" בפרק ואפילו "ואתה". כלומר, סה"כ בפרק פט יש שבע פעמים "אתה" ופעם אחת "ואתה", אבל עדיין הריכוז המקסימלי של "אתה" בקרבת מקום הוא בפרק עד.

יש עוד פרק אחד בתהלים שיש בו שבע פעמים "אתה" – אמרנו ש**אתה** הוא כפולת שבע, ז"פ **חן** – הפרק הכי ארוך בתהלים, פרק קיט. רואים שפסוקי "אתה" בפרק פט מזכירים את הפסוקים בפרק עד, כאשר הפסוק העיקרי הוא "לך... אף לך... אתה".

נאמר לחיים, נשיר עוד משהו ונמשיך את השיחה העיקרית. לחיים לחיים.

[ח] והם מכוונים כנגד ז"ת מלמטה למעלה, וד"ל.

ד. כח האדם וכח המעשה

"מצוות אין צריכות כוונה" – תיקון הצד האפל

יש מחלוקת מאד בסיסית בנגלה לגבי כל מצוות התורה, האם "מצוות צריכות כוונה" או ש"אינן צריכות כוונה". בשיעור הקודם[ט] אמרנו שיש דרך להסביר את שני הצדדים בנפש, המואר והאפל, כהבדל בין 'מחשבה' ל'התרצות' בלשון הישיבות – מחשבה היא כוונה מכוונת והתרצות היא הסכמה של האדם שהדבר יהיה, אבל בלי שהוא מתכוון אליו 'חזק'. יש דברים שצריכים כוונה, מחשבה, כמו קנינים – לפחות כוונה של צד אחד, לפי ר' שמעון שקאפ, דעת מלאה של המקנה או של הקונה, כי אחרת הקנין לא חל. בקידושין גם צריך לפחות שהחתן יכוון, ולפי ר' שמעון גם הכלה צריכה לכוון ממש בקנין הקידושין, וככה לגבי כל מצוות התורה חוקרים האחרונים אם צריכים 'מחשבה' או שמספיקה 'התרצות'. אמרנו שאפשר לראות במחלוקת זו גם הסבר לשני הצדדים של הדעת, שני הצדדים של האישיות. אבל יש משהו עוד יותר בסיסי, עוד פחות מ'התרצות', ש"מצוות אין צריכות כוונה".

ידוע בחסידות שיש נטיה לפסוק ש"מצוות אין צריכות כוונה". למה? הייתי חושב בדיוק ההיפך שחסידות היא כוונה, התבוננות. אבל מי שמבין מהי באמת חסידות, במיוחד חסידות חב"ד, שהיא המסורת העצמית של הבעל שם טוב, שאהב יהודים פשוטים, שלא מכוונים יותר מדי, או בכלל לא מכוונים, כאשר עושים מצוות – יודע שיש משהו יותר עצמי ב"מצוות אין צריכות כוונה". חסידות חב"ד מחפשת את העצם, לא את הגילוי, לכן יש נטיה לפסוק ש"מצוות אין צריכות כוונה", הגם שרוב הפוסקים – כולל אדה"ז בשו"ע – פוסקים ש"מצוות צריכות כוונה".

זו דוגמה, שצריך לפתח אותה מאד[י] – שהרי זו סוגיא עצומה – שבעצם לפי דרכנו השאלה מה המצוות באות לתקן, מה הן באות לחולל? כל מצוות התורה – האם הן בשביל לחזק את הצד המאור או לתקן את הצד האפל? לכל יהודי יש צד מואר בירח שלו, במודעות שלו. האם המצוה באה לחזק את הצד המואר או להפוך את הצד האפל, לקחת את הפוטנציאל של הצד האפל ואותו להפוך ל"יתרון האור מן החשך". כידוע **משיח** במילוי שוה "**יתרון האור**" (ששוה **חשך** במילוי וכן **חשך ענן ערפל**, כלומר שחלק המילוי של חשך: **חית שין כף** = **ענן ערפל**, וערפל הוא לשון אפל). כל ה"אל" – "אכן אתה אל מסתתר" – מתגלה "כיתרון האור מן החשך", 'כיתרון האור מן הכח'. הסברא ש"מצוות אין צריכות כוונה" היא כי היעד האמתי של המצוה הוא לקחת חלק מהצד האפל, לכבוש עוד אזור בתוך הצד האפל של הנפש, לרשת עוד סנטימטר של אדמת עשו, של "הר עשו", הר שעיר (**שעיר** ע"ה = "**הר עשו**", ובדרך צחות, הר לשון hair).

כח האדם וכח המעשה

כמו שיש את החקירה הזו בנגלה, 'מחשבה' לעומת 'התרצות', יש משהו של ר' אלחנן – גם בשערי יושר, אבל בעיקר ר' אלחנן – שחוקר שנוגע ביחס לכל מצוות התורה האם ה'חלות' שלהן הוא 'כח האדם' או 'כח המעשה'[יא]. "אנא **בכח**"[יב], יש שני (**ב**) סוגי **כח** – מה שנפעל על ידי 'כח האדם' ומה שנפעל על ידי 'כח המעשה' בלבד. יש עוד אחרונים, כמו הרב עמיאל,

---

[ט] ראה בעיקר שיעור כ"ב שבט ש"ז.

[י] וראה גם לקמן בסעודת פורים ש"ז.

[יא] בכל הבא לקמן ראה גם קובץ יסודות וחקירות ערך "חלויות מכח האדם וחלויות מכח המעשה".

[יב] כל השם הראשון, "**אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה**" עולה **עב** (**חסד**) פעמים **בכח** (כאשר ממוצע כל אות הוא **צ** – ר"ת **צ**רורה – וממוצע כל מלה מ-**אבג המלים בביטוי הוא **שכם**).

שאומרים שהא בהא תליא – שכח האדם הוא כוונה וכח המעשה הוא התרצות. על פי פשט לא אותו ענין, אבל הוא תולה אותם זה בזה. הוא אומר שכל חלות בתורה שנובעת מכח האדם מצריכה מחשבה, ואם אין מחשבה היא לא חלה, ולכל חלות שנובעת מכח המעשה, ללא כח האדם, מספיקה התרצות, לא צריך מחשבה.

רק כדי שנבין, ניתן דוגמה ל'כח האדם' ול'כח המעשה': כח האדם הוא כמו קנין – בכל הקנינים צריך כח האדם. קודם אמרנו לגבי מחשבה, שצריך לפחות אחד שיכוון שהקנין יחול. כאן הכוונה כח האדם – שהאדם הוא שחולל את הקנין, הוא פעל את הקנין. מה זאת אומרת? הקנין לא חל ממילא, לא ה' עשה את הקנין, לא שהוא עשה מעשה וה' עשה את הקנין – הוא עשה את הקנין, הקנין שייך לו. מה זאת אומרת? מסבירים שאם המצוה היא כח האדם אז הוא יכול להתנות. אני קובע, אני בעל הבית על הקנין, ולכן יש בי כח להתנות – גדר של תנאי, שיש לו כח להתנות – שאם תזרח השמש בשעה כך וכך הקנין חל ואם לא אז לא. הוא יכול לעשות גם תנאי של זמן – שהקנין יחול רק בעוד חדש. יש עוד הרבה נפק"מ, אבל זו נפק"מ פשוטה. נאמר עוד נפק"מ פשוטה – אם הוא מחיל את הדבר הוא גם יכול להתנות וגם יכול לעשות שליח. אם לא הוא מחיל את הדבר, רק שהוא עושה את המעשה והדבר חל מעצמו – כלומר, מן השמים, כביכול הקב"ה עושה, נעשה בדרך ממילא על ידי המעשה המכוון שלו (לכן לא בדיוק אותו דבר) – הוא לא יכול למנות שליח.

עוד נפק"מ: אם הדבר הוא מכח האדם צריך 'עדי קיום', כמו בקידושין. אם הוא כח המעשה, כמו אשת איש שזנתה ואסורה לבעלה – לפי רוב האחרונים, לא לפי כולם – לא צריכים עדי קיום, כי האיסור הוא מכח המעשה ולא מכח האדם. גם הכללים "אין אדם אוסר דבר שאינו שלו" ו"כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני" חלים רק במה שנעשה בכח האדם. אלו כמה נפקא-מינות שכתובות. האחרונים לוקחים את כל מצוות התורה ומסווגים אותן – האם המצוה היא כח האדם או כח המעשה.

כח המעשה – שחיטה ועבודת הכהנים

הדוגמה העיקרית של כח המעשה שמביאים היא שחיטה. יש הרבה הלכות ודינים, צריך לעשות כשר במאה אחוז. האם השוחט יכול להתנות לפני שהוא שוחט שהעוף יהיה כשר בעוד חדש – אני קובע, הוא יהיה כשר רק עוד חדש? לא יכול, או שכשר – עכשיו ברגע הזה – או שלא כשר, טרף, ברגע הזה. לא הוא עשה את הכשרות של העוף. הוא שחט לפי ההלכה, איך שההלכה קובעת שצריך לשחוט, ואם עשה לא נכון ודאי לא בסדר, טרף, אבל אחרי שהוא עשה מאה אחוז נכון – לא הוא עשה את הפעולה שקודם היה בחזקת איסור, כשהיה חי, וכעת נעשה כשר. מי הוציא את העוף מחזקת איסור לחזקת היתר – מותר לאכול – השוחט? לא. משהו מאד פנימי. השוחט לא עשה זאת אלא הקב"ה עשה זאת. היות שהשוחט לא עשה זאת גם לא יכול לעשות שליח.

יש פה הרבה כהנים בצבור הקדוש. עוד דוגמה למצוה שהיא כח המעשה ולא כח האדם היא עבודת הכהנים בבית המקדש. אם עבודת הכהנים בבית המקדש היתה כח האדם, כלומר שהקדושה של העבודה היתה נעשית על ידי הכהן, הוא היה יכול למנות ישראל לשליח, "אתם' לרבות שלוחכם". מכך שהכהן לא יכול למנות ישראל לשליח במקומו במקדש מוכיחים האחרונים שעבודת הכהנים במקדש היא כח המעשה ולא כח האדם. הכהן צריך לעשות מאה אחוז נכון, אבל הפעולה שנעשית, הקדושה של העבודה, היא לא הפעולה של הכהן – שהכהן לא יתן לעצמו טפיחת שכם שעשיתי איזו פעולה קדושה, הקרבתי קרבן. כמו שוחט, הוא לא עשה.

שוחט צריך המון יראת שמים. הבעל שם טוב גם היה שוחט – הוא בכה ובדמעות שלו השחיז

את הסכין, כידוע הסיפור המפורסם בזה – ועם כל זאת לא הוא עשה שהעוף יהיה כשר. לכן הוא לא יכול לעשות שליח, ולכן הוא לא יכול להתנות תנאי. אבל אם הדבר נעשה בכח האדם הוא יכול לעשות תנאי ויכול לעשות שליח.

כח האדם וכח המעשה – תרין עטרין שבדעת

החידוש שלנו כרגע ש׳כח האדם׳ ו׳כח המעשה׳ הם גם מעין תרין עטרין שבדעת, שקשורים לשני צדדי האישיות, הצד המואר והצד האפל. שוב, יש אחרונים שתולים את שני הכחות האלה בשתי הרמות של עצמת הכוונה, האם צריך כוונה מלאה (מחשבה) או שדי בכוונה פחותה (התרצות). הם אומרים שכל פעולה שהיא כח האדם דורשת דעת, רצון, אבל אם היא כח המעשה די בהסכמה.

נחזור לשוחט – יש לו הרבה הלכות, צריך הרבה יראת שמים, אבל אם בסוף שוחט רק בהסכמה, בשגרה, זה בסדר, כי לא הוא עושה את העוף כשר אלא ה׳ עושה אותו כשר. אבל קנין או קידושין צריכים כוונה, מחשבה, כי הם ׳כח האדם׳.

לגבי נדרים יש חקירה לא פתורה אצל האחרונים, האם סתם נדר הוא כח האדם או כח המעשה, אבל מוסכם שנדרי הקדש ונדרי צדקה הם כח האדם. מי שנודר לצדקה חייב כוונה, אם תלוי במחשבה. על נזירות כולם מסכימים שהיא סוג של נדר שהוא כח המעשה – אדם אומר וכל הדינים חלים עליו, כל האיסורים, ולא הוא עשה אלא כאילו ה׳ עשה. לגבי סתם נדר לא ברור אם כמו נדרי גבוה או כמו נזירות. זהו סיפור מורכב ביותר, שצריך ללמוד את כל הסוגיה לעומק, עם כל האחרונים, כל ראשי הישיבות.

שני הצדדים במודעות (ולא בדעת)

תיכף נמשיך, אך לפני כן נעשה כמה משחקים כמו שאנחנו אוהבים: **כח האדם** עולה ג״פ **הוי׳**, ו״פ **אחד** (כל ששת הצירופים של **אחד**). **כח המעשה** עולה 448, כפולת **כח**, **טז** פעמים **כח**. יש משהו יותר **כח** ב׳כח המעשה׳ מב׳כח האדם׳. שני הכחות האלה יחד – ״אנא **בכח**״, ״נאדרי **בכח**״, **ב-כח**, שהם גם **יום-לילה שמים-ארץ** – עולים **מודעות**. שני הצדדים – הכל מודעות.

אחד החידושים היום שאנחנו מדברים רק על מודעות, בכלל לא נגענו בדעת אמתית של התניא – רק במודעות. שוב, מודעות היא יחסית פסיבית. רק במודעות יש את שני הכחות האלה, כח האדם וכח המעשה. כמובן, הייתי יכול לומר ש׳כח האדם׳ ו׳מחשבה׳ הם דעת ממש, שמש, לעומת ׳כח המעשה׳ ו׳התרצות׳ שהם מודעות, ירח. אך החידוש היום הוא שאפשר לשייך את שניהם למודעות, ירח, בלבד, כאשר ׳מחשבה׳ היא מודעות מוארת ואילו ׳התרצות׳ היא מודעות אפלה. נמצא, לפי זה, ש׳מחשבה׳ אינה מצריכה ״התקשרות והתחברות״ בתקיעת המחשבה אלא מחשבה מעין ידיעה ברורה מתוך רצון פנימי-מודע לקיום המצוה או לחלות הקנין וכדומה. יש רצון ויש רצון – האחרונים קוראים ל׳התרצות׳ ׳רצון׳, אבל היינו רצון מקיף, כלומר לא מודע-מואר ממש, ודוק.

אפילו כל המחשבה והכוונה של האחרונים הן רק מודעות – לא מתחיל להיות חסידות, לא מתחיל להיות דעת. לפי זה, רק בתוך המודעות יש את המחשבה והכוונה וכח האדם ובצד השני יש את כח המעשה והסכמה-התרצות. כח המעשה מזכיר לנו את עשו, לשון עשיה, כנ״ל. אפשר אפילו לדרוש ש׳כח המעשה׳ הוא על דרך המשפט שהרבי הכי אהב, מהמשפטים שהרבי הכי אהב – ״המעשה הוא העיקר״. הוא קשור לצד האפל של הנפש, קשור ל״מצוות אינן צריכות כוונה״. לחיים לחיים.

יש משל באחרונים להבין בפשט את ההבדל – הבדל בין זורק למפיל. אם אתה זורק הכח שלך נמצא שם – המהירות, המרחק וכו׳ מכתך – ואם אתה רק מפיל (נופל ממך) ה׳ עושה את הפעולה בדרך הטבע (הפלה גם לשון אפלה; במעשה מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו השפחה היא ממש

מוחין דאפל, ורוצה לראות מה יצא מזה, איך הדבר יפול). נשמע כמו מסייע שאין בו ממש, כך שלפי הבעל שם טוב כל המצוות הן בכח המעשה.

נגנו 'שאמיל'.

רמזי כח

יש ביטוי, לשון מאד יפה וחשוב בתורה, שכתוב **כח** פעמים בכל התנ"ך – **י** פעמים בתורה ו-**חי** פעמים בנ"ך, הסימן הוא **יחי** – "כבוד הוי'". "**כבוד הוי'**" עולה **חן**. אמרנו קודם ש-**אתה** – לשון נוכח – עולה ז"פ **חן**, ז"פ "**כבוד הוי'**", והוא המשולש של **כח** (**כח** הוא המשולש של **ז** כנ"ל; **כח** ברבוע פרטי עולה ח"פ **חן** – כך שממוצע כל אות הוא **רלב**, סוד עסמ"ב).

כשלוקחים את שתי המלים "כבוד הוי'" אפשר לעשות פעולה של הכאה פרטית. בהכאה כללית, **כבוד** פעמים **הוי'**, עולה **ארץ ישראל** – רמז ידוע, "וימלא כבוד הוי' את כל הארץ". אבל בהכאה פרטית נראה מקום מיוחד בארץ ישראל שיש בו גילוי של "כבוד הוי'". **כ** פעמים **י**, **ב** פעמים **ה**, **ו** פעמים **ו**, **ד** פעמים **ה** – סה"כ עולה **חברון**. שוב, **כבוד** פעמים **הוי'** עולה **ארץ ישראל** ו"**כבוד הוי'**" בהכאה פרטית עולה **חברון** – כנראה חברון היא מקום מיוחד של גילוי כבוד הוי', של חן (**כח** במעוקב פרטי עולה 8512 = **חוה** פעמים **כח המעשה** = **כבוד** פעמים "**כבוד הוי'**" בהכאה פרטית). הרי **חברון** רומזת ל**חן** – **חן** שבתוכה אותיות **ברו** בגימטריא **יצחק**. יש פסוק מאד חשוב של כח – "גדול אדונינו ורב כח" – ממנו לומדים בקבלה, במדרש שיעור קומה, ש"שיעור קומה של יוצר בראשית **רלו** אלפי רבבות פרסאות". איך הגיעו למספר **רלו**? בגימטריא "גדול אדונינו [כמה הוא גדול?] **ורב כח**". **ורב** עולה **יצחק**, שלעתיד לבוא יאמרו לו "אבינו אתה", ועוד **כח** בגימטריא **רלו**. **ורב** הם האותיות שבתוך ה-חן בח**ברון**. ושוב, **חברון** עולה "**כבוד הוי'**" בהכאת אותיות.

איפה כתוב "יחי"? הדרוש הזה לכבוד ראובן ע"ה. בתורה כתוב "יחי ראובן". כח במילוי – **כף חית** – עולה ב"פ **ראובן**. כמה שוה בן במילוי? אותו דבר. תשאל ילד, איך **כח** שוה **בן**? התשובה ש-**כף חית** שוה **בית נון** – **כח** במילוי שוה **בן** במילוי. הערך הממוצע של כל אות (במילוי) הוא ראובן. **יחי** היינו **י-חי**, זו חלוקת הופעות "כבוד הוי'" בכל התנ"ך – **י** פעמים בתורה ו-**חי** פעמים בנ"ך.

"ימינך הוי' נאדרי בכח". מה לגבי המלה "בכח"? כמה פעמים מופיעה בתנ"ך? **יד** פעמים "בכח", חצי **כח** (**כח** חלקי **ב**), שנים בתורה ושאר ה-**יב** בנ"ך. פעם אחת בתורה, "ימינך הוי' נאדרי בכח". איפה הפעם השניה? "בכח גדול וביד חזקה". **בכח**-ו**ביד** גם משחק גימטריא, שלם וחצי – בכל התנ"ך יש **יד** פעמים "בכח", ו-**ב** פעמים **יד** עולה "**כח**". אם יש **יד** פעמים "בכח" בכל התנ"ך, ואדרוש כל פעם **ב**-**כח**, אז כמה עולה **ב** פעמים **כח** פעמים **יד**? **כח** ברבוע ("**פעלת צדיק**" כנ"ל), הרבה **כח**, **יחי** ברבוע.

"כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל"

כל הגימטריאות והמשחקים של כח-כח היו בשביל החקירה בנגלה של שני סוגי כח, שאת כל המצוות צריך לסווג – כח האדם או כח המעשה. צריך לדעת ש"הוא הנתן לך כח לעשות חיל" (בביטוי זה גם יש דוגמה שהכח הופך להיות אור – "**הוא הנתן לך כח לעשות חיל**" עולה ז"פ **אור**). אם הדגש הוא על "הוא" מדובר בכח המעשה ואם הדגש הוא על "לך" מדובר בכח האדם. בעצם אפשר לזהות את שני הצדדים כבר קודם, "וזכרת את הוי' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל": אם ה' הוא "אלהיך" היינו "לך", כח האדם, ואם הוא "הוי'" הכל נעשה בדרך ממילא, "הוא", כח המעשה. כך אפשר

להסביר בכל מקום שיש "הוי' אלהינו" או "הוי' אלהיך".

"לעשות חיל" מלשון חלות. כעת אומרים דרוש לכבוד ראשי הישיבות. המלה הכי חשובה בישיבות היא 'חלות', הכי חשובה מכל המלים – כל השאלה מי עושה את החלות, האדם או שנעשה בדרך ממילא? [בדרך כלל האשה עושה חלות ביום ששי.] אמרנו שהכל מודעות, הכל נשי, "הכל מן האשה". ב"הוא הנתן לך כח לעשות חיל" יש שני דגשים – על ה"הוא" ועל ה"לך". זו בעצם כל החקירה, אם את החיל – החלות – הוא עושה, "המעשה הוא העיקר", או שאתה עושה, "לך", "לך אף לך".

כבר אפשר להתכונן לנגן את הניגון "לך אף לך". איפה ההגדות של פסח? שה' יתן לנו כח לעשות חיל. לחיים. [נגנו "קרב יום".] רואים שהולך עם מודעות – עם "נודע", כאן כתוב "הודע". זה צריך להיות השיר של כל המואר-אפל – "תאיר כאור יום חשכת לילה".

אמרנו ש"אף" הוא אפל, "אף לך הלילה", אפל נוטריקון **אף-ל**ילה. מה הכוונה "אף לך לילה"? שצריך לדעת שהאופל הוא לך, "אף לך לילה אתה", אתה הכינות. "**אתה הכינות מאור ושמש**", כמה שוה? **משיח** פנים ואחור, **ה** פעמים **משיח** – **המשיח**. כמה החלק הראשון של הפסוק? "**לך יום אף לך לילה**" – **חדש**, ראש חדש, **יב** פעמים **הוי**'. החלק הראשון הוא **יב** צירופי **הוי**' והחלק השני הוא **משיח** פנים ואחור – "לך יום אף לך לילה אתה הכינות מאור ושמש". אם ה' מכין את זה סימן שזה משהו חשוב. "והכינו את אשר יביאו" – הכנה היא לדבר חשוב. [מה זה אומר משיח פנים ואחור?] איך שלא תסתכל תראה משיח. משיח הוא פה. **אף** – **אני פה**.

כח המעשה וכח האדם – שלם וחצי

כשהאחרונים עושים את רשימת הענינים, כמה מצוות והלכות בתורה הן כח האדם וכמה הן כח המעשה, רואים שרשימת כח המעשה היא בערך פי שנים מרשימת כח האדם.

בכח האדם מונים – קנין, קידושין וגירושין, הקדש ונדרי צדקה, מינוי שליחות, שבועה. לעומת זאת, בכח המעשה מונים – שחיטה, עבודת הכהנים, מיתת הבעל, חליצה, אשת איש שזנתה, נזירות, מעילה, פדיון הבן, יאוש, בטול חמץ (חשוב מאד, אי"ה יהיה שיעור של מואר-אפל רק בענין חמץ), הפקר (זו אחת הראיות של האומרים שהא בהא תליא – שבהפקר מספיקה 'הסכמה' כי אינו ממש קנין). במחלוקת נמצאים – יבום, נדרים, קידושי ביאה, דיני לשמה.

יש כאן יחס של "שלם וחצי" לטובת כח המעשה בכמות. כמות היא גם בחינת עשיה – כלומר, כמותית השלם של התורה הוא כח המעשה, התרצות, אופל, והחצי של התורה הוא כח האדם, כוונה מכוונת-מוארת, מחשבה.

אכילת בשר – מעלת הצד האפל

יש אנשים, גם היום, צמחוניים, שלא אוהבים לאכול בשר – לא סומכים על השחיטה, או מטעם אחר, שאוהבים את החיות ולא רוצים לפגוע בהן ח"ו. נדמה להם שהכל מואר, הם לא מדמיינים את גודל ענין הצד האפל. השחיטה היא עיקר הדוגמה של הצד האפל, מצוות שחיטה, החלות של כח המעשה. כמה שאדם צריך להכין את עצמו – השחיטה היא כח המעשה, בחינת "אורות מאפל אמר ויהי", דבר שקורה בדרך ממילא (פון זיך אליין).

אפל הוא **פלא** – פלא שדבר שבחזקת איסור יכול להיות מותר, "יתרון האור מן החשך", "מי יתן טהור מטמא [אברהם מתרח] לא אחד". כמה שוה **עם הארץ**? מי כאן עם הארץ? **אתה**! "עם הארץ אסור לאכול בשר", קשור לבשר. בחסידות בדרך כלל אומרים שעם הארץ קשור לבשר מיצר הרע, אבל כעת אומרים שיש גם התקשרות שהיא דעת – קשור לצד האפל. מי שלא רוצה לאכול בשר פוחד שמא ישקע בתוך הצד האפל על ידי

הבשר. מי שכן, כמו רבא, שהבשר מפקח את דעתו, יודע שדווקא שם הפוטנציאל להפוך את החשך לאור, אור גדול, "העם ההלכים בחשך ראו אור גדול".

נסיים בווארט של הרבי: הרבי בליל שבת היה אוכל לשון של עגל, כל ליל שבת זו היתה מנת הבשר שלו, מאכל קבוע של הרבי בליל שבת. איפה כתוב בתורה שמישהו אכל לשון עגל? אברהם אבינו הביא לאורחים שלו, המלאכים, כי חשב שהם אנשים. כנראה הכי טוב. לחיים לכל העגלים.

"שיר המעלות".

כמה שוה **שחיטה**? **מנחם-מענדל**. כנראה שזו מצוה מיוחדת של מנחם-מענדל, כח המעשה, עיקר הדוגמה של כח המעשה, "המעשה הוא העיקר".

אור ל-ז' אדר ע"ח - ישיבת אורייתא, ירושלים

""משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו"

התוועדות ז' אדר בישיבת אורייתא

לחיים[א] לחיים, שמחים להיות כאן – נשמח ביחד, לחיים טובים ולשלום.

שמחת משה – יחוד הבטול והשמחה בשרשם בפנימיות עתיק

היום ז' אדר, גם היארצייט וגם יום ההולדת של משה רבינו. שמענו שאנחנו בחדש של פורים וצריך להקדיש את הדברים לשמחה, "עבדו את הוי' בשמחה בואו לפניו ברננה". אם משה רבינו נולד והסתלק בחדש של "מרבין בשמחה" סימן שהוא שייך לשמחה. קצת חידוש, כי משה רבינו הוא בטול. מה ההבדל בין בטול לשמחה? כתוב שבטול הוא פנימיות אבא, **חכמה**, **כח-מה**, "ונחנו מה", בטול, אויס, יש רק ה', אין אני – גאט איז אלץ, אלץ איז גאט – זהו בטול. אבל שמחה היא פנימיות אמא, שעליה כתוב "אם הבנים שמחה". היחס הוא כמו בין שני זוגות התפילין, תפילין דרש"י הם מוחין דאמא, שמחה, שמחה של מצוה. הסגולה, הכח, של תפילין דרש"י הם לעבוד את ה' בשמחה, ואילו הסגולה של תפילין דרבינו תם הם מוחין דאבא, להגיע לבטול של משה רבינו.

שוב, משה מסתלק היום, באדר – מה הקשר? הקשר שאבא ואמא מצד השרש שלהם, לשניהם יש שרש מעלה-מעלה בכתר, בעתיק, בפנימיות עתיק, כמו הלשון הידוע של האריז"ל שאומר שהחידוש של **משיח** – אותיות **יִשמח** ו**יְשמח**, שמח בעצמו ומשמח אחרים, משה "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון", הוא גם משיח, ודאי שייך לשמחה – משיח הוא הגילוי של "פנימיות אבא פנימיות עתיק". צריך להבין מה זאת אומרת. היום, בזמן הגלות, אין את הגילוי של "פנימיות אבא פנימיות עתיק", אבל כתוב בחסידות שכמו שנאמר לגבי פנימיות אבא שהוא בטול – פנימיות עתיק היינו אמונה פשוטה ופנימיות אבא היינו הבטול של משה רבינו, "כי מן המים משיתהו", מצד השרש שלו בחכמה. אבל כתוב בחסידות שגם פנימיות אמא פנימיות עתיק – כלומר, שרש הבטול ושרש השמחה הם זהים, השרש הכי גבוה שיכול להיות, שבלשון הקבלה נקרא רדל"א, "רישא דלא ידע ולא אתידע". גם כתוב "משה זכה לבינה" – אף על פי שהוא בא מחכמה הוא זכה לייחד את הבטול שלו עם השמחה של הבינה. על אבא ואמא כתוב "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין" – הם שני רעים, שני חברים, שלא נפרדים לעולם. ככה בשרש וככה צריך להיות אצל כל אחד ואחד. זהו בעצם החיבור של החכמה מצד פנימיות החכמה עם הבינה מצד פנימיות הבינה.

לכן יש כאלה, על פי קבלה, שמניחים את שני התפילין יחד על הראש. אנחנו לא נוהגים ככה, אלא מניחים אחד אחרי השני – מתחילים משמחה דווקא, מרש"י, ואחר כך עולים לבטול של רבינו תם. יש כאלה שמניחים ארבעה זוגות תפילין, גם שמו"ר וראב"ד, חיצוניות הכתר ופנימיות הכתר, אבל רובנו ככולנו מסתפקים בשני הזוגות – אם יש שמחה ובטול יש הכל (גם

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

אורות הכתר, וכנ"ל שפנימיות או"א פנימיות עתיק). [רוב הבחורים עוד מניחים רק רש"י, עוד בחורים. על שמחה לא מוותרים.] יש כמה מנהגים, יש שמניחים ר"ת מגיל 18 גם אם לא התחתנו, יש מגיל בר מצוה – ככה אמר הרבי מקאמרנא, כך גם אצל הרבי – ויש שרק מהחתונה. כנראה כאשר מתחתנים צריכים הרבה בטול. בכל אופן, שכולם יזכו להניח תפילין דר"ת בקרוב (ויש לומר שהוא גם סגולה להתחתן במהרה).

שמחה בטהרתה

יש ביטוי מהרבי שצריך "שמחה בטהרתה" – שמחה פשוטה בטהרתה, שמחה תמידית, בלי שום סבה. יש שמחה של מצוה ויש שמחה בטהרתה – 'פריילעך דארף מגען זיין'. יש ניגון, צי אזוי, לא יודע אם מכירים – צריכים ללמוד את הניגון. השמחה גוברת והולכת – 'פריילעך דארף מען זיין' ומגיע לשיא 'פריילעך מוז מען זיין', חייבים להיות בשמחה בכל מצב, תמיד.

"'משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו"

בפעם הראשונה שהקב"ה מתגלה למשה רבינו, בסנה, הוא קורא לו "משה משה, ויאמר הנני [לשון ענוה, מדתו המיוחדת של משה רבינו, 'והאיש משה ענו מאד']". יש עוד כמה צדיקים גדולים שהקב"ה כפל את שמם כאשר קרא להם, מתוך חבה, כך רש"י כותב. הראשון הוא אברהם אבינו, בעקדה, "אברהם אברהם", ואחריו יעקב, לפני שהוא יורד למצרים, "יעקב יעקב", ואחר כך שמואל, בפעם הראשונה שה' קורא לו, כאשר הוא ישן, כשהיה ילד, "שמואל שמואל".[ב]

מה ההבדל בין "אברהם אברהם", "יעקב יעקב" ו"שמואל שמואל" ל"משה משה"? ההבדל הוא בטעמי המקרא. יש טעם שנקרא "פסיק טעמא", שכותבים אותו פשוט כקו אנכי בין המלים. הוא לאו דווקא בין שני שמות, יכול להיות גם בין סתם שתי מלים (דוגמה מעניינת: "תשָׂאות חן חן לה" – י"ג פסיק טעמא בין שני ה"חן" וי"ג בלי[ג]). פסיק טעמא בה להבדיל ולהפריד משהו בין שני השמות. בכולם – "אברהם אברהם", "יעקב יעקב" ו"שמואל שמואל" – יש פסיק טעמא, ורק ב"משה משה" "לא פסיק טעמא בגווייהו", זהו הביטוי בזהר, אין הפסק ביניהם.

התבוננות בפירושי "משה משה" נוגעת לניצוץ משה שבכל יהודי

אחד הפירושים כמו שאמרנו קודם, משה הוא חכמה ו"משה זכה לבינה" – אצלו אין הפסק בין החכמה-הבטול שלו לבינה-השמחה שלו. יש עוד הרבה פירושים בחסידות לתופעה המיוחדת הזו של "לא פסיק טעמא בגווייהו", ועל כך רצינו לדבר הערב – לקחת מגוון פירושים ולהתבונן בהם, הכל לכבוד משה רבינו של היום, של ז' אדר.

יש פירוש מאד פשוט ל"'משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו", שגם יום הולדת וגם יום הסתלקות – הם חלים באותו זמן ממש, יחד. באותו רגע שהוא מסתלק הוא גם נולד מחדש,

---

[ב] "**אברהם אברהם**" "**יעקב יעקב**" "**משה משה**" "**שמואל שמואל**" עולה 2304 = 48 ברבוע (= ב"פ **תורה ישראל**). הר"ת = 702 = **שבת** = **זך** פעמים **הוי**' ב"ה (היהלום של **הוי**'). אמ"ת "**אברה**ם **אברה**ם" "**יעקב יעקב**" = "**שמואל שמואל**" (**חן** פעמים **אחד**).

[ג] בתנ"ך קורן יש פסיק טעמא אבל בתנ"ך ברויר (שהוא יותר מדויק) אין פסיק טעמא. נמצא ש"חן" הוא כמו "משה" – "**משה משה**" "**חן חן**" = **אל** פעמים **הוי**', "[אשר ברא אלהים] **לעשות**" (חתימת מעשה בראשית). "**משה משה ויאמר הנני**" (**יה** אותיות) "**תשאות חן חן לה**" (**וה** אותיות) = 2320 = 40 פעמים **חן** (**חנ-ם**)!

כך כתוב. לא רק שמסתלק ונולד מחדש באותו רגע, בלי הפסק בין משה המסתלק למשה שנולד. פירוש זה גם שייך ליחוד אצל משה של חכמה ובינה – הוא מסתלק בבינה, כמ"ש "ימותו ולא בחכמה [אלא בבינה]", ובשעת ההסתלקות זוכה לגילוי של שער הנון של הבינה, ונולד מחדש מחכמה, שנקראת "ראשית הגילוי" (בחינת ברק המבריק על השכל), אור חדש.

כתוב שבכל יהודי יש ניצוץ של משה רבינו, לכן כל הפירושים שייכים לכל אחד – על כל אחד להתבונן איך שייך אלי. בכל אחד יש גם אברהם אבינו ויעקב אבינו – האבות ודאי נמצאים אצל כל אחד – אבל בהם "פסיק טעמא בגווייהו", יש גם חבה אבל הפסק בין המדרגות, אבל רק במשה רבינו שבנו, אצלו וגם אצלנו, "לא פסיק טעמא בגווייהו". על כך רצינו לדבר הערב.

ידוע שהמלים האחרונות ששמענו מפי הרבי לפני ההסתלקות היו "ברוב שירה וזמרה". אנחנו מתייחסים למלים האלה כעין הצוואה של הרבי – "ברוב שירה וזמרה". קודם כל, הרבי אמר זאת בחדש אדר – פעמיים שקבל אירוע היו באותו יום, ז"ך אדר[ד]. הרבי מאד אהב את התאריך של **זך** בכל חדש (שהוא 'חזקה' של **ג** – **ג** בחזקת **ג**), וככה יצא בהשגחה. אחרי הפעם הראשונה, שהרבי כבר לא דבר, הוא אמר שלש מלים – המלים האחרונות ששמענו מפיו לעת-עתה – "ברוב שירה וזמרה". לכן אנחנו רוצים הרבה הערב לשיר – לא נדבר יותר מדי. חשבתי שנדבר חמש-עשר דקות ואחר כך נשיר ניגון, ושכולם ישתתפו, ואחר כך עוד פעם. זו התוועדות חסידית – שרים ומדברים ושרים.

ששה פירושים כנגד ששת פרצופי האצילות

נאמר רק את המבנה שאנחנו רוצים לעבור הערב, בקיצור: המבנה הוא שיש ששה פירושים עיקריים בחסידות לתופעה המיוחדת של "'משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו" – מהם שני ה"משה" ומה ענין היחוד שלהם, שהם לגמרי מאוחדים. אם יש ששה פירושים על פי קבלה כאשר רוצים להקביל – ידוע שהמלה קבלה היא מלשון הקבלה, להקביל, הפעם היחידה בתורה שיש את שרש **קבל** הוא לא במשמעות של לקבל (כך מופיע במגלת אסתר, "וקבל היהודים") אלא במשמעות של הקבלה, "מקבילות הלולאות", ביטוי שחוזר פעמיים. פעם אחת קראנו בפרשת תרומה ועוד פעם נקרא בפרשת ויקהל. מהי חכמת הקבלה? לדעת איך להקביל נכון – כמו גזרה שוה – דברים.

אם יש לי ששה פירושים אני רוצה להקביל אותם למשהו ידוע. יכול להיות ו"ק – **ו** קצוות – עיקר מדות הלב, חסד-גבורה-תפארת-נצח-הוד-יסוד. זו אפשרות אחת, אבל יש אפשרות הרבה יותר עמוקה, שאליה מתאימים ששת הפירושים של "משה משה" כפי שנראה – להקביל לששת הפרצופים. בעולם האצילות, וכך בכל עולם, לפי האריז"ל יש ששה פרצופים. מה הכוונה פרצוף? קודם דברנו על אבא ואמא. אבא הוא לא רק חכמה, אלא פרצוף שלם שיש לו **תריג** בחינות פרטיות – **רמח** ו-**שסה**. פרצוף אבא מתחיל מחכמה, נקודת החכמה, אבל הנקודה מתפתחת לספירה – התגלות של עשר ספירות הכלולות בנקודה – ואז מתפתחת עוד שלב ונקראת פרצוף. הסדר הוא נקודה-ספירה-פרצוף (שגם נקראו נקודה-קו-שטח). יש פרצוף אבא ופרצוף אמא, אבל עוד למעלה מהם, בכתר, יש שני פרצופים – פרצוף עתיק יומין, פנימיות הכתר, שבנפש היא תענוג, ופרצוף אריך אנפין, חיצוניות הכתר, שבנפש היא רצון. אחר כך יש אבא ואמא, ואז פרצוף ז"א – שכולל את כל מדות הלב שהזכרנו – ובסוף פרצוף הנוקבא

[ד] **זך אדר** = 232, סוד **רלב**, ד"פ **חן** (**ד** מילויי שם הוי' ב"ה: **עב סג מה בן**).

דז״א, פרצוף המלכות, רחל אמנו. ככה, בכל עולם יש את ששת הפרצופים האלה.

נספר סיפור קצר: פעם אחת בעל התניא, כאשר היה אברך צעיר אצל המגיד, התלמידים היו משרתים את המגיד – גם באמצע הלילה. פעם אחת הוא נכנס לחדר המגיד בחצות, לקדש הקדשים, ומתאר איך שראה על המגיד את כל ששת הפרצופים של עולם האצילות. זהו וואו חשוב של אדמו״ר הזקן, שאצל המגיד התגלו בעת ובעונה אחת כל הפרצופים – עתיק, אריך, אבא, אמא, ז״א ונוקבא דז״א. בכל אופן, זהו הסדר לפי שנרצה להקביל. כל פעם נעשה פירוש אחד ונשיר.

עתיק יומין: "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"

הפירוש הראשון הוא מה שכתוב בחז״ל ש״הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון״ – ״׳משה משה׳ לא פסיק טעמא בגווייהו״, הוא הוציא אותנו ממצרים, נתן לנו תורה, והוא-הוא עתיד לחזור, לתת לנו את הממד הפנימי של התורה שלו – ״תורה חדשה״ – וכתוב במדרש בתחלת קהלת על ״הבל הבלים״, שכל תורת העולם הזה הבל הוא בפני תורתו של משיח. אנחנו יודעים שאת משנה תורה משה רבינו אמר מר״ח שבט עד ז׳ אדר, **הבל** ימים, וזהו היום הכי מסוגל לגילוי התורה החדשה – כל תורת העולם הזה הבל הוא בפני תורה חדשה של משיח, ואף על פי כן ״׳משה משה׳ לא פסיק טעמא בגווייהו״.

"מה שהיה הוא שיהיה" וכח הנגינה של משה

דורשים זאת מעוד פסוק בתחלת קהלת, ״מה שהיה הוא שיהיה״ – ״**מה ש**היה **ה**וא״ ר״ת **משה**. משה נקרא ״מה״ – כמו שאמר על עצמו ״ונחנו מה״ – ואותו ״מה שהיה הוא שיהיה״. יש פסוק בסוף פרשת קרח ״ועבד הלוי הוא״ – שהלוי עובד את הנסתר והנעלם, הטמיר והסתום, שנקרא ״הוא״, פנימיות עתיק. העבודה שלו מגיעה לשם, לרדל״א, ״ועבד הלוי״ – מיהו הלוי? משה רבינו – ״הוא״.

דרך אגב, איך אני יודע שמשה רבינו באמת שמח ואוהב לשיר? כתוב שיש שני תפקידים של הלויים – משוררים ושוערים – וכתוב בפירוש שמשה רבינו הוא מן המשוררים, הוא שר. כל ה״ברוב שירה וזמרה״ מאד מתאים למשה רבינו. אם כבר, כתוב הרבה יותר מזה – שמשה רבינו הכיר בכל אחד את ניגון הנשמה שלו. ״כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר״ – לכל אחד יש את הניגון שלו, בו הוא עולה ויורד. אתה לאו דווקא מכיר את השיר שלך, אבל משה רבינו מכיר את השיר של כל אחד ואחד – כך הוא יכול להתקשר אליך ולהעלות אותך. כתוב שמכח השיר משה רבינו יכול היה גם להחיות את המת וגם להמית. הכח של הניגון הוא כל כך חזק שיכול להמית ויכול להחיות – ״אני אמית ואחיה״, כך הקב״ה אומר בשירת האזינו, שירת משה רבינו. איך ממית ומחיה? מכח הניגון. משהו עצום. בכל אופן, משה הוא מהמשוררים – זהו החוש המיוחד שלו. הציטוט הוא ״משה היה יודע לנגן בכל מיני ניגון״ – הכיר את הניגון של כל אחד. רוצים למצוא את הצדיק, את המשה רבינו שבדור – כמו שנסביר, יש משה בכל דור, ורוצים לחפש מי הצדיק של הדור, ה״חד בדרא״, כמו משה רבינו – צריך לחפש מישהו שיודע לנגן בכל מיני ניגון, יודע את כל הניגונים, את הניגון של כל אחד. איך שהוא מדבר הוא גם ניגון – אתה מרגיש שעם הניגון שלו הוא מחיה אותך. הוא גם ממית את היצר הרע שלך וגם מחיה את הנפש האלקית שבך – זהו סימן מובהק של משה רבינו.

בכל אופן, כתוב ש״**מה ש**היה **ה**וא שיהיה״ ר״ת **משה**. ״הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון״ הפירוש הכי גבוה – הפירוש של עתיק ל״׳משה משה׳ לא פסיק טעמא בגווייהו״, כפי שתיכף נסביר. בזהר כתוב שיש שלש מדרגות של משיח – משיח בן יוסף, מצד מוחין דאמא; משיח בן דוד, מצד מוחין דאבא; ורעיא מהימנא, שהוא-

הוא משה כ"גואל אחרון", מצד פנימיות הכתר (שלשת המשיחים הם על דרך שלש העליות של שבת קדש).

"קער א וועלט היינט" – על ידי גילוי ניצוץ משה כ"גואל אחרון"

נאמר עוד ווארט: פנימיות עתיק היא גם אמונה פשוטה וגם כח מסירות הנפש שיש לכל יהודי. הרבי של חב"ד אמר שהתפקיד שלנו, של הדור שלנו, הוא "קער א וועלט היינט". כל החברו'ה שיושבים פה, צריך ללמוד הרבה תורה, צריך לעשות הרבה מצוות בשמחה – שמחה של מצוה – אבל התכל'ס של הדור, להביא את הגאולה האמתית לעם ישראל, היא "קער א וועלט היינט", צריך להפוך את העולם היום.

בשביל להפוך את העולם צריך שיתגלה אצלך הניצוץ של מלך המשיח. הניצוץ של משה רבינו הוא הדעת, כך כתוב בתניא – הכח שיש לכל אחד לדעת את ה', להתקשר לה' – אבל הניצוץ של מלך המשיח, שהוא-הוא, "מה שהיה הוא", הוא ניצוץ של מסירות נפש לגאול את המציאות. שוב, הביטוי של הרבי הוא קער א וועלט היינט, להפוך את העולם לטוב, להביא את הגאולה, לצאת מהגלות. זה בכחנו. יש ביטוי מפורסם "בידי מי מפתח הגאולה" – אפשר לחשוב שמפתח הגאולה בידי הקב"ה, אבל הקב"ה רוצה שאנחנו נפתח, "פתחו לי", המפתח אצלנו, רק "כחודו של מחט", ואז אני אפתח לכם "כפתחו של אולם", אבל קודם אתם תפתחו עם עצמה נפשית של "קער א וועלט היינט".

מסירות נפש של נפילת אפים

כעת מה שנאמר הוא מהבעל שם טוב[ה]: גם למשה רבינו יש מסירות נפש לגאול את עם ישראל, לתת לנו תורה – "תורה צוה לנו משה", "זכרו תורת משה עבדי" – וגם לאהרן אחיו, הכהן הגדול, יש מסירות נפש. מה ההבדל ביניהם? הוא אומר כזה ווארט, שאצל אהרן יש מסירות נפש של קריאת שמע, כשאדם אומר "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" צריך לכוון למסור את הנפש, אבל מסירות הנפש של משה רבינו היא של נפילת אפים, "אליך הוי' נפשי אשא". כתוב בכוונות שמסירות נפש של נפילת אפים היא בעָצמה הרבה יותר גדולה, אין סוף יותר, ממסירות הנפש של קריאת שמע. מסירות הנפש של קריאת שמע היא מסירות נפש בכח ומסירות הנפש של נפילת אפים היא מסירות נפש בפועל. כל רגע בחיים שלו משה רבינו מוסר את הנפש שלו.

כשיבוא מלך המשיח, לעתיד לבוא, כתוב שתשאר מצוה אחת תמידית שתכלול את כל התורה כולה – מצות קידוש ה'. זהו נושא גדול, שלא נאריך בו, "ונקדשתי בתוך בני ישראל" – כל אחד יהיה במדרגה זו של משה רבינו, "אליך הוי' נפשי אשא", מסירות נפש של נפילת אפים. זה שמשה רבינו נעשה משיח – שבתוכי הניצוץ של משה רבינו עובר להיות הניצוץ של משיח, "מה שהיה הוא שיהיה" – מתבטא במסירות נפש.

עד כאן, בקיצור, אמרנו את הפירוש הראשון של "משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו", מאמר חז"ל "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון".

[ה] בעש"ט עה"ת נשא יב:

שמעתי מפי הרב המוכיח ז"ל שאמר בשם הבעל שם טוב ז"ל, שאהרן ומשה היה להם בחינת מסירת נפש בשעת מעשה העגל, בסוד שני בחינות מסירות נפש שבקריאת שמע ונפילת אפים, שאהרן היה לו בחינת מסירת הגוף בסוד קריאת שמע, ומשה היה לו בחינת מסירת נפש ממש בסוד נפילת אפים, ע"ד ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, וכבוד אלהים הסתר דבר.

[עשו סיום כתיבת מגילה של בחורים שלומדים כתיבת סת"ם.]

אריך אנפין: "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"

לחיים לחיים. הפירוש השני של "'משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו" הוא כמאמר הזהר "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא" – דומה לפירוש הראשון, אבל אחרת. בפירוש הראשון "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון" בלי לדבר על משהו באמצע. כאן מדברים על "אתפשטותא". ההבדל, בלשון החסידות, הוא בין עצם להתפשטות. בעתיק, מצד העצם, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון". מצד ההתפשטות, שהוא מתפשט, כתוב שהוא בכל דור ודור – אין דור, אין זמן, שאין משה רבינו, משה רבינו שבדור. הוא בכח להיות המשיח שבדור, אבל זה תלוי בזכות שלנו, כמו שאמרנו קודם "בידי מי מפתח הגאולה" – ההתחלה, הפתיחה, צריכה להיות מצדנו.

חזרת משה לקבל את הערב-רב

מה עוד ההבדל בין "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון" ל"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"? "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון" מדגיש שהוא גואל אותנו, וכמו שבגאולה ממצרים תיכף היה מתן תורה, כך בגאולה בקרוב בימינו מיד יש מתן תורה של פנימיות התורה, "תורה חדשה מאתי תצא". "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון" בעיקר מצד מה שמשה רבינו הוא נשמה חדשה, לכן כל החידושים תלויים בו – לחדש פני האדמה, לחדש את העולם בכלל. אבל מצד ההתפשטות שלו, "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא", כתוב בזהר שהעיקר כדי שהוא עצמו יתקן פגם שהוא עשה.

מה משה רבינו עשה שבכל דור הוא צריך לחזור לתקן? הוא צריך לתקן את מה שהוא קבל את הערב רב. הוא הדעת של הקדושה והדור שלו הוא דור דעה. ידוע ש-**ערב רב** גם בגימטריא **דעת**, אבל בתחלה זו דעת של הלעומת-זה. הוא קבל אותם כי הרגיש שבכחו לתקן אותם, לקרב אותם, לגייר אותם. אז, בדורו, לא עלה יפה – הראיה היא חטא העגל, "לך רד כי שחת עמך", העם שאתה קבלת, כפי שמסביר רש"י. אבל, מצד שני, משה רבינו לא מתחרט שהוא קיבל אותם. הוא מוכן ומזומן לחזור לתקן אותם. מצד אחד, זהו עונש כביכול, ומצד שני, אצלו, זה לקחת דבר שבדיעבד ולתקן אותו בעקשנות, לחזור דור אחרי דור כדי להפוך את הבדיעבד ללכתחילה. היה נדמה שלא היה טוב שהוא קיבל את הערב-רב, אבל בסוף בסוף, בגמר התיקון, אגלאי מילתא למפרע שהיה שיקול דעת נכון, רק שקשה. יש הרבה דברים בחיים שעושים ובהתחלה לא הולך, ואפילו יוצא קלקול למראית עין, אבל יש אחד שלא מתחרט – הוא מתעקש לתקן זאת עד הסוף, אפילו שצריך לחזור בהרבה גלגולים, במשך כל ההיסטוריה, כל תולדות העולם, אין דור שאין בו משה רבינו.

שרש התיקונים – אריך אנפין

הכח לתקן, שרש התיקונים, הוא לא בעתיק אלא באריך – ב-**יג** תיקוני דיקנא, שהפנימיות שלהם הוא מדות הרחמים, לשאת עוון ופשע וחטאה, לתקן. בסוף יתברר שלא רק משה רבינו אלא כל יהודי – אף יהודי לא חטא מעולם, כמו שכתוב בהרבה ספרי חסידות, במיוחד באיז'ביצא ובעוד, גם בחב"ד, כל אחד בסגנון שלו. מצד אחד כתוב בעכן "חטא ישראל" – "ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא" – אך יש משהו הרבה יותר עמוק, שיתגלה שיהודי לא חטא מעולם. כל הקלקולים הנדמים, כאשר "את רוח הטֻמאה אעביר מן הארץ" אגלאי מילתא למפרע שיהודי הוא טהור וכל מה שהוא עושה טהור.

כאן משה רבינו לא קלקל את עצמו, אלא עשה קלקול לעם ישראל, כביכול, בקבלת הערב-רב, אבל הוא חוזר כל דור לתקן, הוא מתעקש. ממנו

כולנו צריכים ללמוד להתעקש ש׳אין דבר אבוד׳ – הוואַרט של חב״ד על פסח שני, עס איז ניט דא קיין פארפאלן, כל דבר שקלקלת אפשר לתקן. איך אומרים אותו וואַרט בברסלב? אותו וואַרט, אותו רעיון – ״אין שום יאוש בעולם כלל״. הסגנון בחב״ד הוא ׳אין דבר אבוד׳.

שרש הדבר הזה הוא באריך, ב-**יג** תיקוני דיקנא, בהתפשטות. זו ההתפשטות של משה רבינו בכל דור ודור. בכל דור הוא גם מגלה תורה וגם מחיה אותנו עם כח הניגון שלו, עם התורה שלו, אבל זו עדיין לא התורה החדשה של מלך המשיח (שביחס אליה כל תורת העולם הזה הבל כנ״ל). זה משה רבינו, עוד עמקות, עוד פן, עוד ממד – אבל עדיין לא ״הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון״ בפועל ממש.

התפשטות משה – ״מחני נא״

יש וואַרט שהרבי מקאמארנא מביא[1], בשם הבעל שם טוב, על דברי משה רבינו ״ואם אין מחני נא מספרך״ – ״אם תשא חטאתם מה טוב ואם אין ׳מחני נא מספרך׳״ – ש״מחני״ היינו לשון התפשטות, כמו ״ומחה על כתף ים כנרת קדמה״ בגבולות הארץ, שמפשט הלאה. אם אני בחינת ״אין״, בלי התפשטות לתוך העם, אז מכח ספרך מחני, תעשה לי התפשטות בתוך העם. וואַרט יפה מאד שכתוב בזהר חי לרבי מקאמארנא.

התפשטות משה רבינו בכל דור היא לתקן את הערב רב. היום, ערב רב אינו מישהו מסוים, אלא כמו שכתוב על עמלק שיש בכל אחד – יש בכל אחד ערב רב. פעם היה מישהו מסוים, אבל עכשיו התערב בכל עם ישראל, כמו יצר הרע. מצד אחד צריך למחות אותו, ״תמחה את זכר עמלק״, אנחנו ערב שבת זכור, וה״תמחה״ הוא על ידי ה״מחני״ (אותה מלה) של משה רבינו, שלפי הוואַרט של הזהר חי היינו התפשטות משה רבינו בכל דור.

כל זה הפירוש השני ל״משה משה׳ לא פסיק טעמא בגווייהו״, שהוא אותו אחד בכל דור, אבל לא העצם ממש שלו אלא ההתפשטות שלו (מובא באריז״ל שבדורות האחרונות, לקראת משיח, ההתפשטות של משה רבינו בכל דור עולה להכלל בעצם). עד כאן הפירוש השני. נמשיך לשיר.

התפשטות משה – הרצון של כל יהודי

[דבר הרב בלוי שי׳ על הפסוק ״לפני אפרים ובנימן ומנשה עוררה את גבורתך ולכה לישֵׁעתה לנו״, והביא מהמדרש שמשיח בן יוסף, שיסיים את קיום מצות מחית עמלק, הוא משבט מנשה, ולפי זה הסדר ״אפרים ובנימן ומנשה״ מכוון – מלחמות עמלק, שנמסר דווקא בידי בני רחל, לפי סדר הדורות: יהושע בן נון משבט אפרים, מרדכי ואסתר משבט בנימן, שהם תיקון שאול בן קיש שאף הוא משבט בנימן ונכשל במלחמת עמלק שלא הרג את אגג וממנו יצא המן, ומשיח בן יוסף משבט מנשה. והסביר שבשביל לנצח את עמלק צריך לעורר את מדת הגבורה תחלה – ״הרב את רבינו, והדן את דיננו, והנוקם את נקמתנו...״. וסיים בענין התעוררות הרצון וההשתוקקות של התלמידים ללימוד תורתנו הקדושה.]

לחיים לחיים. נמשיך את הוואַרט ששמענו הרגע. יש בברכה שאחרי קריאת המגילה **ה** לשונות כנגד **ה** גבורות (שלמות העיטרא דגבורות שבדעת-עליון) – ״הרב את ריבנו, והדן את דיננו, והנוקם את נקמתנו, והנפרע לנו מצרינו, והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו״. וחותמים ״האל המושיע״. הכל בסוד ״עוררה את גבורתך ולכה לישֵׁעתה לנו״.

על רצון והשתוקקות, שהם העיקר – ״גדול שימושה יותר מלימודה״ – לומדים מיהושע בן

---

[1] בעש״ט עה״ת נשא יג (מזהר חי ר״פ תצוה – קלט, ד): אמר מרן הריב״ש טוב, מחני נא מספרך, מלשון (פ׳ מסעי) ומחה אל כתף ז) היינו התפשטות כו׳.

נון, משרת משה, שהתחיל במלחמת עמלק (במקום משה – "בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק", "אנשים" הם "אנשי משה" אך היוצא לקרב בפועל הוא יהושע – אצל משה התקיים "עוררה את גבורתך" ואצל יהושע התקיים "ולכה לישֲעתה לנו"[1]), מכח שימושה של תורה. באמת כתוב ש"לימודה של תורה" הוא בחכמה, בשכל, אבל "שימושה של תורה" שלמעלה מ"לימודה" הוא ברצון, בכתר (בפרצוף אריך אנפין, רצון). זהו בדיוק הוואר שאמרנו קודם, הפירוש השני של "'משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו", התפשטות משה בכל דור ודור. על ידי השימוש של התלמיד המובהק, יהושע, מתקיים "עבד מלך [יהושע] מלך [משה]" – הלימוד הוא בחינת בן (בחכמה), ואילו השימוש הוא בחינת "בן שנעשה עבד" (בכתר), ועל ידי זה זוכה יהושע להיות ה"משה" של הדור הבא – "משה משה לא פסיק טעמא בגווייהו" (רש"י מפרש שכל זמן שיהושע חי נחשב שמשה חי, וכך הוא מדור לדור, ללא הפסק כלל בין משה למשה).

התפשטות משה בכל דור ודור היא נתינת הרצון שלו בכל דור ללמוד תורה ולקיים מצוות, צו זיין א איד. כל ההשתוקקות והרצון הפנימי – כתוב בקבלה הראשונה ש-**רצון** בגימטריא **שמו**. "עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד" – "הוא" היינו חביון עז העצמות שמתגלה בתוך הכתר, העצם שהזכרנו קודם, ואריך היינו כח ההתפשטות עד אין סוף, ההתפשטות של משה היא הרצון שהוא נותן בכל דור ודור להיות יהודי, ללמוד תורה ולקיים מצוות בחשק, בשמחה, "עבדו את הוי' בשמחה". בהשגחה פרטית הוואר ששמענו הרגע שייך לפירוש השני שאמרנו קודם.

אבא: נשמת משה מאצילות דאצילות

הפירוש השלישי הוא הפירוש העיקרי שמובא בחסידות ל"'משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו" – שמשה דלעילא, משה כמו שהוא בשרש, שרש הנשמה שלו בעולם האצילות, מחובר למשה דלתתא. ידוע שרק הארה מהנשמה יורדת להתלבש בגוף, אבל השרש נשאר למעלה, והחידוש אצל משה שההארה בגוף היא כמו השרש, מה שאין כן אצל אברהם, יעקב ושמואל – אצלם שרש הנשמה באצילות והתגלות הנשמה בתוך הגוף, בבי"ע, עד עולם הזה התחתון, לא אותה מהות.

למה אצל משה רבינו השרש וההארה הם אותו דבר, למה "לא פסיק טעמא בגווייהו"? כי שרשו באצילות אחרת משל כולם. לכולם השרש באצילות, אבל אצלו השרש הוא אצילות שבאצילות – הוא אצילות בעצם, ואצילות בעצם איפה שלא יהיה הוא נשאר אותו דבר, נשאר אצילות. ידוע הוואר של המגיד ממעזריטש "אצילות איז אויך דא" – אצילות נמצאת גם פה ומי שהוא אצילות בעצם נשאר אותו דבר בכל מקום. מה שיש אצילות גם למטה היינו נשמת משה רבינו (והרמז: **משה אצילות** = **אמת אמת** – "ממשה **אמת** ותורתו **אמת**". אמת אין לא הפסק). אם רק אצילות, אבל לא אצילות שבאצילות, נשאר רק בעולם האצילות – לא יורד לעולמות התחתונים בי"ע, אבל אצילות שבאצילות נמצאת בכל מקום, בכל עולם, גם למטה מטה.

איך אומרים במלים פשוטות את הוואר הזה? יש וואר מפורסם של רבי מאיר מפרימישלאן שהרבי הרש"ב מאד אהב, שאם אדם קשור למעלה הוא לא נופל למטה. כתוב שהשיא של

---

[1] "**עוררה**" = 481, 13 פעמים 37, 16 בהשראה. "**עוררה את גבורתך**" = 1513 = **כח** בהשראה. "**ולכה**" = 61 = 6 בהשראה. "**ולכה לישֲעתה לנו**" = 962 = 26, שם **הוי'** ב"ה, פעמים 37 (מילוי שם **סג**) = ב"פ "**עוררה**". **אפרים בנימן מנשה** = 878 = משיח במילוי: **מם שין יוד חית** = "**יתרון האור** [מן החשך]".

להיות קשור למעלה בכל מצב, אף פעם לא להסיח דעת מה׳ בפשטות, הוא משה רבינו. כל הזמן הוא למעלה, הוא לא נופל למטה. יש צדיקים עליהם כתוב ״שבע יפול צדיק וקם״, אבל משה רבינו לא נופל למטה כי כל הזמן קשור למעלה. גם כשהוא נמצא למטה למטה, כשהוא מגיע לדיוטא התחתונה ממש, הוא קשור למעלה. זו אצילות שבאצילות, ואצילות שבאצילות ״איז אויך דא״, גם אתנו כאן. היות שלכל אחד יש את ניצוץ משה רבינו כל אחד צריך לשאוף – כמו שהרגע דברנו, להשתוקק – שגם אצלו יהיה מעין בחינה זאת, כל הזמן להיות קשור למעלה. אם הוא קשור למעלה כל הזמן, גם כשהוא ״אין וועלט״ הוא ״אויס וועלט״. גם ביטוי מאד חשוב בחסידות, שמשה רבינו ועוד יותר הבעל שם טוב – כתוב שהבעל שם טוב בא כדי שנוכל בעת ובעונה אחת להיות ״אין וועלט״ ו״אויס וועלט״. התלמיד המובהק של הבעל שם טוב, הרב המגיד נ״ע, שגם למד ממנו וגם שמש אותו, עוד יותר, אמר בסגנונו – ״אצילות איז אויך דא״.

הפירוש הזה, שמשה הוא אצילות שבאצילות ולכן הוא למעלה כמו למטה, ״לא פסיק טעמא בגווייהו״, הוא פרצוף אבא, בחינת אצילות – שייך לעצם הבטול של משה רבינו, ״כי מן המים משיתהו״, להיותו ״ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה״. כתוב – פסוק מאד חשוב בחסידות – ״ויספו ענוים בהוי׳ שמחה״, הענו מוסיף שמחה בקב״ה. זהו הפירוש הבא, שהוא מייחד חכמה ובינה, בטול ושמחה, אבל כאן מדברים על עצם הענוה שלו – עצם הבטול של משה רבינו – אם הוא בבטול אמתי הוא כל הזמן קשור למעלה. אז אף פעם, איפה שלא יגיע, שיש כל מיני סבות וכחות בעולם הזה, עד שלא יקוים היעוד של ״ואת רוח הטֻמאה אעביר מן הארץ״ – וכשיש רוח טומאה אפשר ליפול – הוא אף פעם לא נופל, כי תמיד קשור למעלה. כל אחד צריך להיות קשור למשה רבינו, משה רבינו שבדור, ואז מקבל כח זה להיות כל הזמן קשור למעלה – גם כשהוא ״אין וועלט״ הוא ״אויס וועלט״.

זהו, בקיצור, הפירוש השלישי – מצד עצם הענוה שלו, ״והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה״. יש גם הרבה פירושים מה החשבון-החכמה של משה רבינו בענוה – זו ענוה עם חכמה, שלא נאריך כרגע. בכל אופן, זהו הפירוש השלישי. נשמע עוד ניגון.

אמא: יחוד הבטול והשמחה

לחיים לחיים. את הפירוש הרביעי, כנגד פרצוף אמא, בעצם התחלנו להגיד – שמשה רבינו מייחד את הבטול והשמחה לגמרי. כתוב ש״הנסתרֹת להוי׳ אלהינו״ זיווגייהו תדיר, ״תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין״ כנ״ל.

יחוד משה ויהושע – מסירות נפש משה על כל תלמיד

יחוד החכמה והבינה קשור גם למה שדברנו על יהושע בן נון (בפירוש השני). חז״ל אומרים, ורש״י מביא בחומש, שכל זמן שיהושע חי משה חי (כנ״ל). כתוב ״פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה״ – **חמה-לבנה** בגימטריא **חכמה-בינה** (כמעט אותן אותיות).

אם כן, יש בפירוש זה גם שמשה רבינו הוא אחד עם תלמידו-תלמידיו (באותו דור, כאן לא מדברים על ״אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא״). כתוב שחכמה היא חכם ובינה היא תלמיד חכם. כי משה רבינו, כמו שיש לו מסירות נפש לה׳ – כל רגע הוא בתנועה נפשית של קידוש ה׳, ״ונקדשתי״ (שייך לפירוש הראשון כנ״ל) – יש לו גם מסירות נפש בכל רגע על כל תלמיד שלו. כמו גם בישיבה, הקשר שצריך להיות בין מגידי השיעור וראש הישיבה לכל אחד מהתלמידים. צריך לשאוף שהקשר יהיה כמו בין משה רבינו ליהושע בן נון.

כתוב שכאשר יש תלמיד מובהק, חוץ מה"מתלמידי יותר מכולם" – שמעלה את מדרגת משה רבינו עצמו – מיהו נון? דג, שייך למזל דגים של חדש אדר, וכתוב שהוא משה רבינו עצמו. יהושע נקרא בן נון כי משה רבינו ילד אותו, כמו שרש"י גם מביא בחומש – שהתלמידים שלו הם כבנים ממש, ובמדה מסוימת יותר מבנים ממש. כמו שאדמו"ר הזקן אמר שאני נכד של הבעל שם טוב ברוחניות והרבי ר' ברוך – שהיו קצת ענינים ביניהם – הוא נכד שלו בגשמיות, ואף שבדרך כלל אומרים שבלידה העיקר הוא לידה בגשמיות, במובן זה אני יותר נכד של הבעש"ט ממנו. כך אצל משה רבינו – אצל הבעל שם טוב לגבי המגיד ואצל המגיד לגבי אדמו"ר הזקן, תלמידו החביב. גם זה מסודות "משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו".

יחוד הראיה והשמיעה

הפסוק הכי חשוב שמסר לנו משה רבינו הוא "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" – משה רבינו אומר לנו. כתוב בחסידות שרצה לומר 'ראה ישראל' – המדרגה של עצמו, לו יש ראיה באלקות, באחדות הוי'. ראיה היא חכמה. אבל הוא התחשב בנו ואמר "שמע ישראל", כפי המדרגה שלנו. ראיה ושמיעה הן גם חכמה ובינה – החכמה הורידה עצמה כדי להתחבר עם העם, כמו אצל מרדכי, ש"מרדכי בדורו כמשה בדורו".

דרך אגב, הדוגמה העיקרית ל"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא" הוא מרדכי היהודי, עליו דרשו חז"ל "מרדכי בדורו כמשה בדורו". כך בכל דור, אבל עיקר דרשת חז"ל הוא על מרדכי. כמו שבמגלה כולנו "עם מרדכי", כך אנחנו 'עם משה' – העם של משה רבינו. הרי כתוב שהיתה אשה אחת במצרים שילדה ששים ריבוא בכרס אחת. מי האשה? יוכבד. מי הששים ריבוא? משה רבינו, ששקול כנגד כל ישראל. ממילא הוא מתלבש – במלים פשוטות, הוא מזדהה עם העם ומתלבש בתוך העם, מחבר את הראיה שלו באלקות עם חוש השמיעה שלנו.

גם זה "משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו" – חבור החכמה והבינה, הראיה והשמיעה, שזיווגייהו תדיר. מתבטא גם במתן תורה בו נאמר "וכל העם רואים את הקולות" – "רואים את הנשמע". כתוב ש"אנכי' ו'לא יהיה לך' מפי הגבורה שמענום" – לא ראינו אלא שמענו, כי עיקר הקשר שלנו לתורה הוא שמיעה, לא ראיה. אבל משה רבינו פעל את חבור הראיה שלו לשמיעה שלנו. לעתיד לבוא כולנו נזכה לראיה, "כי עין בעין יראו", אבל בעולם הזה משה רבינו הוא ראיה ואנחנו שמיעה, והראיה שלו מתחברת לשמיעה שלנו, על דרך החיבור בין הענוה שלו לשמחה, שמחה של מצוה.

"משה זכה לבינה" – יחוד הבטול והזכוך

נאמר בזה עוד וואריאנט אחד: כמו שמשה רבינו הוא בטול, במאמר שאמרנו קודם – "משה זכה לבינה" – מוסבר ש"זכה" לשון הזדככות. בטול הוא בטול במציאות, אויס, אין אני – הוא מצד החכמה, מה. אבל זכוך הוא מצד הבינה, כי זכוך הוא זכוך הכלי – כמו לזכך את הגוף. לא צריך לזכך את הנשמה, הנשמה טהורה – ככה מוסבר בספר התניא – אבל יש לי תפקיד לזכך את הגוף. צריך להיות חבור בין הבטול לבין הזכוך, ועל כך כתוב "משה זכה לבינה". בלשון הזהר החכמה נקראת חיוהי, "איהו וחיוהי חד בהון" – חיים, אורות – והבינה נקראת גרמוהי, "איהו וגרמוהי חד בהון". גרמוהי היינו כלים, כמו גוף ביחס לנשמה. משה מצד עצמו הוא בטול, אבל הוא מתחבר ומתייחד עם העבודה שלנו, שעיקרה זכוך – "משה זכה לבינה".

עד כאן הפירוש הרביעי, שכנגד פרצוף אמא, של "משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו".

ביאור חדש בנקודה-קו-שטח (השלמה)

דברנו קודם על נקודה-ספירה-פרצוף, שהם גם נקודה-קו-שטח. **נקודה** בגימטריא "**ונחנו מה**" – זו הנקודה, הכל מתחיל מנקודת הבטול של משה רבינו. בהפשטה ניתן להסביר שהבטול של פנימיות החכמה, שמאיר בכל האצילות ("אבא מקנן באצילות", "נקודה דנעיץ"), הוא הנקודה של כל ספירה. כל דבר שמתפתח בשני שלבים כלליים, להיות ספירה ופרצוף, מתחיל מ**נקודה** – שהיא הבטול, "**ונחנו מה**" (רק "**ונחנו**" עולה 120, משולש 15, **ח** פעמים **יה**, ו"**מה**" עולה 45, משולש 9, **ג** פעמים **יה**, וביחד **נקודה** – "**ונחנו מה**" – עולה **יה** פעמים **וה**).

מה עושה את הקו (השלב הראשון של ההתפתחות – גילוי ההתכללות, שבתוך הנקודה יש את כל עשר הספירות)? לכאורה הוא בא מלמעלה – מהרצון. כאשר הרצון מתלבש בחכמה הוא גורם לה להתפשט-להתארך – קשור לפירוש שאמרנו ב"אריך", "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא". ההתפשטות היא לקחת את הנקודה של משה ולעשות ממנה קו.

אבל השטח, הפרצוף, שכולל **תריג** – **רמח** איברים ו-**ששה** גידים – הוא כבר "עומק אחרית", בכללות מה שעושה אותו הוא שמחת הבינה. שמחה היא לא סתם התפשטות קוית אלא התפשטות בכל הכיוונים – מוסיף עוד ממד ועוד ממד, שמחה פורצת את כל הגדרים.

אם כן, יצא כאן דרוש בפני עצמו – ביאור חדש בהתפשטות של נקודה-קו-שטח – לפיו שלשת השלבים הם בעצם בטול-רצון-שמחה. בטול-שמחה, ההתחלה והסוף, הם "תרין ריעין דלא מתפרשין", ומה שעושה את הקו שמחבר אותם הוא הכתר. בדיוק כמו שכתוב בקבלה שכדי לייחד את אבא ואמא צריך להמשיך מאריך, המזל, דעת עליון.

והנה, **בטול-רצון-שמחה** עולה בדיוק **הכנעה-הבדלה-המתקה**. פשיטא שבטול היינו הכנעה ושמחה היינו המתקה, ועיקר החידוש שרצון (שפועל את הקו-ספירה, התכללות מעשר) היינו הבדלה (והרמז: **רצון הבדלה** = הרבוע הכפול של **יד** כאשר הכנף היא **הכנעה**!). ההסבר הפנימי הוא שדווקא על ידי רצון חזק אפשר להבדל מהמצב הגולמי הראשון (נקודה) ולהתחיל להתפתח (המצב הראשון כנגד עקודים, תהו יציב, אך על ידי רצון, כמו אנא אמלוך, 'מתפתחים' לתהו ממש שבסכנת שבירה). כשמצרפים ל**בטול-רצון-שמחה** (שהם **הכנעה-הבדלה-המתקה**) גם **נקודה-ספירה-פרצוף** עולה הכל היהלום של 41, ב"פ **בית המקדש** (שני בתי מקדש, זה על גב זה, הבית הזה הראשון והאחרון). וביחד עם **נקודה-קו-שטח** (שעולה 3 פע' 14 ברבוע, הממוצע של כל מלה) עולה הכל 2310 = 3 פעמים (היינו שהוא ממוצע כל שלישיה) 770 (יהלום 10 ב-3 ממדים, פירמידה 10 על גבי פירמידה 10), **בית משיח** וכו'.

ז"א: "משה משה" - חבור הצד המואר והצד האפל

התחלקות הדעת לחסדים וגבורות – יצר הטוב ויצר הרע

לחיים לחיים. הפירוש החמישי הוא כנגד פרצוף ז"א שפנימיותו דעת. יש חכמה-בינה-דעת ולדעת יש "תרין עטרין" – עטרא דחסדים ועטרא דגבורות. לפעמים החסדים מתגלים לפני הגבורות ולפעמים להיפך. בפורים – כמו שגם שמענו קודם – יש גילוי של גבורות, עוד לפני החסדים. כמו בשיר ששרנו כעת, "ארור המן אשר בקש לאבדי... ארורה זרש... ארורים כל הרשעים..." – בשביל מה צריך כל כך הרבה ארורים? כי, שוב, הגבורות של הדעת יוצאות ומתגלות לפני החסדים שבדעת. דווקא בפורים, דווקא במחית עמלק, צריך גבורות של קדושה.

בכל אופן, במקור דעת היא "עץ הדעת טוב ורע". כלומר, ככה מסביר האריז"ל, התרין עטרין

הן טוב ורע (שבלשון ספר יצירה נקראו "עמק טוב" ו"עמק רע"). כמה שצריך גבורה, "ארור המן וכו'", אבל מרוב השתלשלות הגבורה יוצא היפך הקדושה, יוצא רע, "עץ הדעת טוב ורע".

פרצוף ז"א, שפנימיותו דעת, אחר כך מאיר בעולם היצירה. אבא מאיר בעולם האצילות ("אבא מקנן באצילות"), "אמא מקננא בכורסיא" בעולם הבריאה, אבל ז"א מקנן ביצירה והנוקבא-המלכות בעולם העשיה התחתון. מה יש בעולם היצירה? במקום תרין עטרין יש שני יצרים – יצר טוב ויצר הרע. יש איזו מציאות של "את זה לעומת זה עשה האלהים" של טוב ורע.

יראת משה שהוא מצד הקליפה

איך יכול להיות קשור למשה רבינו ול"משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו"? האם למשה רבינו יש יצר הרע? הוא בטל בתכלית הבטול, אצילות שבאצילות! הבעל שם טוב אומר[ח]

משהו, אפשר לומר מדהים, שבהתגלות הראשונה של ה' למשה רבינו, בסנה, כאשר הוא ראה את הסנה בוער "והסנה איננו אֻכל" הוא היה ירא שמא הוא עצמו מצד הקליפה. מי זוכר צדיק גדול שעד גיל ארבעים לא היה בטוח אם הוא מצד הקדושה או מצד הקליפה? ככה הרבי מקאמארנא אמר על עצמו. יש לכך אסמכתא ממורנו הבעש"ט גם לגבי משה רבינו עצמו.

הוא אומר שבשל הפחד הזה, שלא ידע לאיפה שייך, ה' אמר לו "משה משה". זהו ווארט ישר מהבעל שם טוב. ה' אמר לו "משה משה", אין הכי נמי, יש לך שני צדדים – אבל שני הצדדים שלך מאוחדים לגמרי. היצר הטוב שלך והיצר הרע שלך – תיכף נסביר מהו היצר הרע של משה רבינו – "לא פסיק טעמא בגווייהו", אין הבדל ביניהם. אצל כל אחד שני היצרים הם שני צדדים באישיות שלו, בנפש שלו, שאנחנו קוראים להם צד מואר בנפש וצד אפל בנפש. בעצם בצד האפל, בחשך – כשרואים רק חשך זה רע, לא טוב – יש פוטנציאל, כח אדיר, להתהפך "כיתרון האור מן החשך".

הווארט הזה נשמע מאד חריף. ממשיך הבעש"ט ומסביר שמשה רבינו התבונן בשם שלו, והוא מסביר את סוד השם משה – הוא

[ח] בעש"ט עה"ת שמות אות ט:

שמעתי בשם מורי וירא ה' כי סר לראות, כי היה משה רבינו ירא שמא הוא קליפה עד שאמר משה משה אז אמר הנני, והענין כי משה שמו כולל כל העולמות ולכך שמו הוקשה לו, והענין כמו שהשכינה כוללת כל העולמות דומם וצומח וכל הנבראים טובים ורעים, כך אות מ מן משה הרומז למלכות כולל כל הענינים גם כן, ואות ש כולל כל הרוחות, ואות ה הנשמות, ולכך שמו הוקשה לו, ודרשו חכמינו ז"ל (בזוהר תרומה דקנ"ז ע"ב ברע"מ) מנורה שקלים החודש ר"ת משה וכו', אבל באמת שמו עצמו הוקשה לו, ששמו כולל כל מיני רע גם כן זה היה תמוה לו, שהיחוד האמיתי הוא השכינה, ואיך כוללת שני הפכיים בנושא אחד, טוב ורע, שהם שני הפכיים והוא היחוד, וכן גם כן שמו משה גם כן כולל הכל ואיך נעשה הייחוד על ידו, וזהו שאמרו בש"ס (בכורות ד"ה ע"א) משה רבכם קביוסטום, אבל באמת אתי שפיר כי הרע הוא כסא אל הטוב, כמו (בפ' בשלח) ופרעה הקריב או על ידי שרואה מעשה הרשעים יש לו הנאה שהוא צדיק, ויש לו הנאה ותענוג, ונעשה זה בכל העולמות שבא התענוג על ידי הרע, וכמעט שעל ידי זה יש לרע עלייה גם כן, רק כשעולה משם יתפרדו כל פועלי און, וכן מחשבה רעה היא כסא על דרך הנ"ל, וזהו שכשאמר משה פעם א' לא אמר הנני. שהיה תמוה לו איך נעשה יחוד, כי כשנגלה בסנה מדרגה תחתונה, נפתחו כל מקורות עליונות עד למטה, ומה טעם לא יבער הסנה, שיכלו ויתבערו הרע שהוא הסנה, עד שאמר לו פעם ב' משה שנעשה על ידי זה ייחוד, וחיבור וקישור, מדרגה תחתונה בעליונה כו' אז אמר הנני ודפח"ח כי קצרתי.

שמע בשם שלו שהוא כולל את הכל, את כל העולמות, כמו גם השכינה. כך אומר הבעל שם טוב, שהשם משה דומה למלה שכינה, שכוללת את כל העולמות – וממילא כולל גם את עולמות התמורה. יש עולמות של קדושה, אבל כולל את כל המציאות.

ששת הפירושים – נשמה חדשה, נשמה דאצילות, נשמה כללית

הפירוש הזה קשור למה שמשה רבינו הוא נשמה כללית. קודם, שני הפירושים הראשונים, היו קשורים לכך שמשה רבינו הוא נשמה חדשה. כתוב שיש שלש תכונות אצל משה רבינו – נשמה חדשה, נשמה דאצילות (בעצם), נשמה כללית. בדרך כלל מסבירים שנשמה כללית היינו שכולל את כל עם ישראל, שיודע לנגן את הניגון של כל אחד – הוא כולל את כל הנשמות שלנו, ולכן אני גם יכול למצוא את עצמי בתוכו ולהתקשר אליו. שני הפירושים הראשונים שלנו היו תחת הכותרת של משה רבינו כ"נשמה חדשה" (כאשר הפירוש השני מתחבר עם היותו "נשמה דאצילות"), ושני הפירושים הבאים תחת הכותרת של משה רבינו כ"נשמה דאצילות" (כאשר הפירוש השני מתחבר עם היותו נשמה כללית, היינו מה שכל ישראל תלמידיו כנ"ל), אבל שני הפירושים האחרונים – ז"א ונוקבא, "והנגלת לנו ולבנינו" – תחת הכותרת של משה רבינו כ"נשמה כללית".

נשמה כללית – כוללת כל העולמות

אני מבין שמשה כ"נשמה כללית" כולל אותי ואת כל ישראל, אבל אומר מורנו הבעל שם טוב שהכוונה שהוא כולל הכל – כל העולמות, גם הטוב וגם הרע, גם היצר הטוב וגם היצר הרע של כל אחד מאתנו. אם הוא לא היה כולל – כלומר שבתוכו יש גם – את היצר הרע שלי הוא לא היה נשמה כללית, העם לא היה 'עם משה'. על "לך רד כי שחת עמך" אומר רש"י שהכוונה לערב-רב, אבל הרבה מפרשים אומרים שהפשט שהולך על כל העם – הערב-רב גרם בנזקין, אבל כולם חטאו. הם "עמך" ומשה רבינו צריך להיות מזוהה אתם. מצד אחד הוא לא נופל – לא נופל כי קשור למעלה – אבל מאידך הוא כן יורד, "לך רד כי שחת עמך" (כאן יש קשר בין ז"א לא"א – "ז"א בעתיקא אחיד ותליא" – בא"א הסברנו שמשה חוזר בכל דור לתקן את ה**ערב רב**, בגימטריא **דעת**, כאן רואים ששרש הערב רב הוא בעטרא דגבורות של דעת משה עצמו, ה"יצר הרע" של משה עצמו, שעל כן היה מוכרח לקבלם כו').

עוד פעם, כתוב בחז"ל שיש שלשה דברים שמשה רבינו הוקשה בהם – ר"ת **משה** – **מ**נורה-**ש**קלים-**ה**חדש. אומר הבעל שם טוב שהיה קשה לו הוא עצמו (השם של עצמו) – קשה לו איך הוא כולל גם את הטוב של כולם וגם את הרע של כולם. איך בא לידי ביטוי? כתוב בגמרא בבכורות שאמרו על משה רבינו שמא הוא קוביוסטוס – גונב נפשות, כפי שמפרש רש"י – ובמקום אחר כתוב שחשדו את משה רבינו באשת איש, בעדת קרח. היתכן?! איך יכול להיות כזה דבר, שחושדים אותו באשת איש?

מאיפה מתחיל הרע שבצדיק וברשע?

אחד מפירושי "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" הוא שהוא לוקח על עצמו את האחריות – הוא מאמין שכל מה שכל יהודי חוטא הוא באשמתו. אם אני עושה חטא – הוא אשם. שוב, יש הרבה פירושים מה הסברא של משה רבינו בענוה שלו. אחד מפירושי הבעל שם טוב[ט] הוא שסברת משה רבינו שאף אחד לא

[ט] בעש"ט עה"ת תשא אות ט:
ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת וגו', שמעתי בשם מורי הרב המפורסם בוצינא קדישא הבעל שם טוב ז"ל, שהקשה וכי זו הוא מדת ענוותנותו של משה לומר מחני נא, שר"ל

שמיתתו יכפר העון הגדול הזה, והשיב ז״ל כי הלא צריך להבין מהות ענוותנותו של משה רבינו עליו השלום, כי בשלמא בשאר בני אדם היטב מובן מהות ענוה, שרצה לומר שמוחלט בדעתו שהוא מקטני ערך מכל אדם, אך משה רבינו עליו השלום אתו המדע שורש נשמת כל אחד מישראל ערך כל אחד ואחד, וגודל ערכת נשמתו שהוא כוללת כל נשמת ישראל, וכמו שאמרו ז״ל (סוה״ק בראשית דכ״ה ע״א) אשה אחת ילדה במצרים ס׳ רבוא בכרס אחד זה משה רבינו עליו השלום, ואיך היה יכול להחזיק במדת ענוה.

אך הנה אמרו ז״ל (סנהדרין דכ״ז ע״ב) שכל ישראל ערבים זה בזה, ורצו לומר, שהמה מעורבים זה בזה, כי כולם המה שורש אחד לכולם, ואמר ז״ל, כי לפי זה, כאשר בא על העולם איזה התעוררות לטובה מן היצר טוב מצד הקדושה, אותו התעוררות הוא בכל אחד ואחד מבני ישראל, והוא פועל בכל אחד ואחד לפי ערכו, הצדיק הוא מתעורר הרבה בעבודת השם יתברך בקדושה גדולה, ובחשקות גדול, ומי שאינו צדיק כל כך הוא מתעורר גם כן, אך בהתעוררות קטנה, גם אפילו רשע גמור, מכל מקום הוא מתעורר באיזה הרהור תשובה, הגם שהוא רק לפי שעה, מכל מקום מתעורר קצת, ויכול להיות שעל ידי התעוררות הזה יחזור בתשובה שלימה, וכן להיפוך כאשר בא איזה התעוררות מצד היצר הרע, גם כן בא לכל אחד ואחד, והרשע נכשל בו הרבה, ועושה איזה מעשה בפועל, אך הצדיק גם כן נכשל באיזה הרהור לפי שעה.

והנה כאשר אנו רואים שמרשעים יצא רשע בפועל, שנכשלים באיזה עבירה, אז יש להסתפק מי הוא החייב בדבר, כי יש לומר שהצדיק הוא החייב, כי הלא גם אליו בא ה) איזה הרהור כנ״ל, והנה אם היה תיכף מתחזק את עצמו לבטל הכח הזה אשר מסנו בא ההרהור הזה, אז היה מתבטל הכח הזה, ולא היה הרשע בא לידי מכשול, אך יש לומר דהרשע הוא החייב, כי לפי שהוא עשה בפועל הרשע הזאת תיכף כאשר בא אליו ההרהור, חוטא – לא הצדיק ולא היהודים הפשוטים – אם אין איזו רוח טומאה שיורדת למציאות. לעתיד לבוא ״את רוח הטֻמאה אעביר מן הארץ״, אבל כל זמן שיש רוח טומאה או שהיא מתגברת או שהיא נחלשת, כמו במלחמת עמלק. השאלה אצל מי היא מופיעה ראשון.

אם ה״רוח טֻמאה״ מופיעה ראשונה אצל הצדיק היא עושה אצלו איזה הרהור דק שבדק של עברה – אבל דק שבדק, שאין לנו שום השגה בזה כלל וכלל – ואחר כך מתפשט לכולם, ואצל אנשים פשוטים מתבטא בעבירה חמורה. ידוע הווארט של הצמח צדק בחב״ד, שאמר לאחד מגדולי החסידים – לא רק רבי לעומת יהודים, אלא גם חסיד גדול לעומת יהודי פשוט – שאם אתה טפה מזלזל בנטילת ידים דע לך שמביא יהודי אחר להכשל באשת איש.

אבל רוח הטומאה לא מתחילה דווקא מהצדיק, יכול להיות גם הפוך – רוח הטומאה יכולה להתחיל לחול על הרשע, ואז הוא עושה עבירה חמורה, ובגלל היות הצדיק נשמה כללית, שכוללת אותו, מהרשע מגיע לצדיק, שוב, באיזה הרהור דק שבדק שבדק. אם הוא באמת צדיק של תניא העבודה שלו היא העלאת המדות, צריך להעלות. אם הוא ״הלואי בינוני״ של תניא העבודה שלו היא לסלק את ההרהור. אבל גם הצדיק מקבל את ההרהור.

שוב אין בכחו של הצדיק לבטלו, וזהו מהותו של ענוותנותו של משה רבינו עליו השלום, שכל מה שראה איזה דבר לא טוב בישראל, היה תולה בעצמו, וחשב בלבו מסתמא אני הגורם, כנ״ל, וזהו גם כן מה שאמר מחני נא, ר״ל אני הוא החייב בדבר ולא הם כנ״ל, ועל זה השיב לו השם יתברך מי אשר חטא לי וכו׳, ר״ל לפני גלוי מי הוא החייב, עד כאן דברי פי קדשו.

תיקון משה את כל הנטיות הרעות – "הרע כסא לטוב"

עוד פעם, כתוב – מהבעל שם טוב[ט] – שמשה רבינו נולד עם כל הנטיות הנפשיות להיות רשע גמור, ככה הלשון. רק מה? שבכח העבודה שלו – גם משה רבינו הוא 'עובד', הוא לא צדיק בטבע – מכח הבחירה החפשית שלו הוא התגבר על הכל והפך הכל ל"יתרון האור מן החשך". לבעל שם טוב יש ביטוי מיוחד לזה – שאצל משה רבינו, יותר מכל אחד אחר, התגלה ש"הרע כסא לטוב"[א], זהו הביטוי. הרע של עצמו הוא כסא לטוב.

[ט] בעש"ט עה"ת קרח אות א:
וישמע משה ויפול על פניו, ואמרו חכמינו ז"ל (סנהדרין דק"י ע"א) מה שמועה שמע, אמר רשב"נ אמר ר"י שחשדוהו מאשת איש, שמעתי מן אדוני אבי זקיני וללה"ה, על הא דאמר (בבכורות ד"ה ע"א) משה רבכם קביוסטום היה או גונב נפשות, להבין זה גם להבין ענין (פ' תשא) והביטו אחרי משה [ע"ש במדרש תנחומא תשא סי' כ"ז למאן דדרש לגנאי] ובפרט שיחשדו אותו באשת איש, ופירש הוא ז"ל, כי מרע"ה נולד שיהיה א) רשע גמור ויהיה לו כל המדות הרעות, אך שהוא היפך ושיבר כל המדות רעות, והשתדל רק להכנים עצמו במדות טובות, ע"כ, ויש לפרש דבריו הקדושים, כי ידוע בכוונת הקטורת כי מה"ש במילואו הוא מספר מו"ח. ונמתק ונעשה האמ"ת ע"ש, ולכך משה היה כלול בו שני בחינות, טוב, שהוא האמת, ורע גמור שהוא מות, ולכך הם לא הבינו ולא הסתכלו אל האמת, וראו רק הבחינה הרע שהיה בו, והיינו הצירוף של מות המרומז בשמו, ולכך והביטו אחרי משה, היינו שלא הסתכלו רק בחינת אחוריים של משה וחשדוהו גם באשת איש כנ"ל, שהיה נולד בבחינת כל המדות רעות.

ומובא שם במקור מים חיים הערה א:
ובס' אור פני משה ר"פ חקת וז"ל, שמעתי אומרים דאיתא בספרים מעשה, מלך אחד שמע מכל אשר עשה משה איש האלהים נפלאות ותעצומות, והמלך הזה היה מכיר בצורת הפרצוף, והסכים בדעתו ושלח צייר אומן המדברה אל משה לצייר דמות תבניתו, ויהי כאשר בא אל המלך, ויפן כה וכה וירא כי אין איש בעולם רע מהתואר צורת הפרצוף הזה, שהיה מראה סימני מדות רעות ומגונות, להיות נואף ורוצח וכל מדות רעות שבעולם, ויצו המלך להרוג את הצייר הזה, באמרו שמעל בשליחות המלך, ויקח המלך בדברים את הצייר השני ויאמר לו כזה וכזה, ויהי כאשר בא הצייר השני אל משה וירא את תואר פניו, והנה הוא כתבנית אשר הביא אתו הצייר הראשון, ותסמר שערות בשרו באמרו כי למיתה ילך גם הוא בבואו אל המלך, וערב את לבו ויגש אל משה ויאמר לו כך וכך, והנה בקשתי שתאמר לי מדוע פניך רעים, ואתה אינך דומה לשום בן אדם אשר על פני האדמה, ויען משה רבינו עליו השלום ויאמר, אתה בן אדם קרוץ מחומר אשר טח עיניך מראות, ולבך צפנת משכל, הטוב טוב יאמר למי אשר פניו מורים ומוכיחים להיותו טוב, הלא זה הוא כבר מה שלפי טבע והוא טוב וזה הדבר הטוב מי אשר פניו רעים עד מאוד, והוא גובר על החומריות ומהפכו לטוב, זה הוא בעצם אשר לו משפט הטוב לקרוא לו טוב, כי הוא על ידי בחירתו טוב כו' עכ"ל, [ובתפארת ישראל על משניות בשלהי מס' קדושין הביא ג"כ כזה רק קצת בלשון אחר ע"ש].

אכן, ראוי לציין שבחב"ד פקפקו מאד בסיפור זה.

[א] "**ה**רע **כ**סא **ל**טוב" ר"ת **הכל**, מתאים לכך שענין "הרע כסא לטוב" מתגלה במשה מצד היותו נשמה כללית. בקהלת כתוב "ככה לא תדע את מעשה האלהים אשר יעשה את הכל" – מרדל"א, "לא תדע", סוד השם הקדוש **ככה** (ר"ת **כ**תר **כ**ל **ה**כתרים; **כתר כל הכתרים** עולה 1000 ועוד **משה**, סוד אלף אורות, נשמת מורנו **ישראל בעל שם טוב**, שנתנו למשה במתן תורה, וכנודע מהבעל שם טוב שיש לכוון את סוד השם ככה כאשר

שוב, כתוב שאם ה׳ היה אומר למשה רבינו רק פעם אחת ״משה״ הוא לא מבין – אני כולל טוב מרע, מה אני עושה עם הרע? יש הרבה פירושים גם לסמל של ״הסנה בער באש והסנה איננו אֻכל״. לפי פירוש זה הסנה הוא מציאות הקוץ – סוג של קוצים, של רע – והוא לא מבין למה הסנה ממשיך להתקיים, שיכלה, שיבער! בהשקפה הראשונה שלו משה רבינו רוצה שהסנה יבער, יכלה מן המציאות, ואותו דבר לגבי עצמו – שהרע יסתלק. לכן ה׳ קורא לו פעמיים, ״משה משה״, ואומר שהיחוד האמתי – לשמו ה׳ ברא את העולם, ״להיות לו יתברך דירה בתחתונים״ – הוא שיהיה רע והרע יהיה כסא לטוב.

כמו שאמרנו שלעתיד לבוא כל הדיעבד יהפוך להיות לכתחילה ויתגלה שיהודי אף פעם לא חטא, אז גם כל הרע יהפוך להיות לא סתם טוב אלא ״טוב מאד״. חז״ל אומרים ״׳טוב׳ זה יצר טוב ו׳טוב מאד׳ זה יצר הרע״ – ״טוב מאד״ הוא יצר הרע, ״טוב״ הוא מלאך חיים ו״טוב מאד״ מלאך המות, היפך החיים. אלה שני הצדדים. משה הוא אור – ״ותרא אֹתו כי טוב הוא״, ״האור כי טוב״, התמלא הבית כולו אורה כשנולד, וגם נולד מהול – ויחד עם זה, כנשמה כללית, הוא כולל הכל, את כל הטוב וגם את כל הרע. בתחלה הוא לא מבין זאת, עד שה׳ לא קורא לו ״משה משה״, תדע שצריך להיות ״׳משה משה׳ לא פסיק טעמא בגווייהו״, לאחד לגמרי את שני היצרים (״׳ואהבת את הוי׳ אלהיך בכל לבבך׳ בשני יצריך״), שהרע יהיה כסא לטוב. קודם אתכפיא, אבל התכלית שלך היא אתהפכא – ״אתהפכא חשוכא לנהורא וטעמין מרירו למיתקא״.

זהו הפירוש החמישי. תמיד **חמישי משיחי**. גם במשה רבינו בעצמו – היות שהוא נשמה כללית – יש לו לגמרי שני צדדים. הרע שלו הוא מה שאמרו על משה רבינו שהוא קוביוסטוס. איך הופכים קוביוסטוס למשהו טוב? הרי קוביוסטוס הוא גונב נפשות, איך יכול להיות משהו חיובי וטוב? מהבעל שם טוב והלאה – צדיק שמסתובב וגונב נפשות. שה׳ יעזור שנזכה, גם ״קער א וועלט היינט״, וגם לגנוב את כל הנפשות מכל מקום לתורה וחסידות, שכולם יהיו חסידים. לחיים לחיים.

נוקבא דז״א: ״משה משה״ – יכולת החיבור בין יהודים

משה רבינו – הדעת שבכל יהודי

הפירוש האחרון, הששי, הוא כנגד המלכות. מלכות היא כנסת ישראל, אז הפירוש של המלכות צריך להיות פירוש ששייך לכולנו, כנסת ישראל כפשוטו, וכמו שאמרנו קודם פרצוף הנוקבא מתלבש בעולם העשיה – ״אף עשיתיו״, ״׳אף׳ הפסיק״, וגם במקום של ״הפסיק״, ״לא פסיק״ (משה אמר ״יגרתי מפני האף״ המפסיק ואף על פי כן ״לא פסיק״), משה ממשיך גם בעולם הזה התחתון.

אומרים ״כתר יתנו לך״ בקדושת כתר), בא סוד ״**הכל**״, ״**ה**רע **כ**סא **ל**טוב״.

את הביטוי ״הרע כסא לטוב״ אפשר לכתוב כמשולש (מסודר מאד מצד חלוקת המלים):

ה

ר ע

כ ס א

ל ט ו ב

השורה האחרונה היא – **לטוב** – אותיות **בטול**. פנות המשולש הן **הבל**, מתאים לווארט של הריז׳ינער שהגיב לחידושי הרי״מ שאמר לו (כשהראה לו את אורוות הסוסים שלו) ״גם זה הבל״ ש-**הבל** ר״ת ״**ה**כל **ב**רא **ל**כבודו״ (**הכל** ר״ת ״**ה**רע **כ**סא **ל**טוב״, כנ״ל). ״**הרע כסא לטוב**״ עולה **א-ל** פעמים **אחד**, בסוד ״**אל אחד** בראנו״, המתחלקות בציור לאותיות הציר, **הס**, העולות **ה** פעמים **אחד** (גימטריא **א-דני**) ושאר האותיות העולות **הוי׳** פעמים **אחד**.

ידועה הגמרא לגבי "כי אם ליראה" – "מה הוי' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה", "כי אם" משמע דבר קטן. שואלת הגמרא, "אטו יראה מילתא זוטרתא היא? אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא". שואלים כל המפרשים, גם בתניא, הרי כתוב "שואל מעמך", מאתנו, ומה עוזר ש"לגבי משה מילתא זוטרתא היא"? הרי תובעים מאתנו. איך מסביר אדמו"ר הזקן בתניא? שמדובר בניצוץ משה רבינו שיש בכל אחד, הדעת של כל אחד – היכולת להתחבר לה'. כתוב שדעת לשון התקשרות והתחברות – צריך להבין מה ההבדל בין התקשרות להתחברות – כך מגדיר דעת, בחינת משה.

בעולם העשיה גם כמו שכתוב לגבי הסתלקות הצדיק, שלאחר הסתלקותו הוא מאיר כשמש מתחת לארץ לששים ריבוא כוכבים, ששים ריבוא נשמות ישראל. יש משה בכל דור ודור, ויש מה שהוא מאיר לכל אחד מאתנו – כמו השמש מתחת לארץ – לתת לכל אחד מאתנו התקשרות והתחברות.

התחברות לכל ישראל כשהגוף לא מפריד

אחד ההסברים להבדל בין התקשרות להתחברות הוא שהתקשרות היא בתפלה – קודם שמענו שצריך להתבונן קודם התפלה, שתהיה בישיבה תפלת שבת כדבעי, עם התבוננות, לתת את הדעת להתקשר לה' – והתחברות היא "כל ישראל חברים". כמו ש"כל ישראל ערבים זה בזה" ו"זה לזה" יש גם "כל ישראל חברים". אחד הסימנים שנותנים על השנה הזו, תשע"ח, **שע"ח** היינו **ע**רבים-**ח**ברים – שנה שמסוגלת ל"כל ישראל ערבים" ו"כל ישראל חברים".

יש פרק אחד בתניא שמוקדש לאהבת ישראל, פרק לב – אומרים שהוא הלב של התניא – ושם הוא מסביר שכדי להגיע לאהבת ישראל אמתית צריך להתעלות מעל הגוף, כי הגופים מפרידים. למה "משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו"? כי כמה שהוא מתחבר עם הזיכוך, שאמרנו קודם, מצד עצמו הוא נולד לשבעה מקוטעים – כולו נשמה, אז גם הגוף לא מפריד. גם ניצוץ משה רבינו אצל כל אחד הוא היכולת שהגופים שלנו לא יפריעו. מה שמפריד ביני לבינך הוא שיש לי גוף, צרכי הגוף, אני רוצה לאכול משהו, וברגע שאני רוצה לאכול משהו אני מפסיק להיות מקושר אליך. ההתחברות שמקבלים ממשה רבינו היא שאנחנו מחוברים, רק אם מגלים את ניצוץ משה רבינו שבתוכנו.

שוב, הפירוש האחרון ב"משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו" הוא ששני יהודים יכולים להתחבר באמת – כמו שכתוב בפרק לב בתניא – רק אם משה רבינו מתגלה בתוך כל אחד מהם. זה דווקא בעולם העשיה, "אף עשיתיו", בזמנים שלא רואים את המשה רבינו – אבל יש בכל אחד משה רבינו קטן. יש את החזון המפורסם של בעל הנועם אלימלך, שראה את הבעל שם טוב מתחלק לששים ריבוא ניצוצות, ששים ריבוא בעל שם טובים קטנים – יש ניצוץ בעל שם טוב בכל אחד וניצוץ משה רבינו בכל אחד. יש אהבת ישראל אך לא די בכך וצריך אחדות ישראל. כדי להגיע לאחדות ישראל צריך גילוי ניצוץ משה – אז הנשמה משתחררת במובן מסוים מהגוף, ואנחנו יכולים להתחבר אחד לשני.

חבור שני יהודים

זה התכל'ס, "משה משה" הם שני יהודים. ידוע הווארט המפורסם של היהודי הקדוש, שאם יש יהודים שווים – צווי יידן – זהו שם ה', אבל אם אחד למעלה מהשני זהו סוף פסוק. משה הוא ענו מכל אדם, וכתוב[ב] שככל שהוא מקטין את עצמו

[ב] משל יפה שמופיע בבעש"ט עה"ת תשא אות טו:
ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים, הנה כתיב כמים הפנים לפנים כן לב האדם אל אדם (משלי כ"ז), בשם הבעל שם טוב נשמתו בגנזי מרומים, כשאדם ת) עומד אצל מים נראה הצל שלו גדול על המים, וכשהאדם מרכין את עצמו, כן הצל נעשה קטן, וכל

גם הצל שלו – ההשתקפות בזולת, הקב"ה ("הוי' צלך") או החבר שלו – מקטין את עצמו. אם אני בשפלות היא פועלת הקטנה גם אצל החבר, שנינו נעשים יידן, כמו נקודת היוד, וצווי יידן מתחברים ונעשים שם הוי', "הוי' אחד" – אחד ממש.

זה ששנינו נהיה יידן כמו שצריך, ולהתחבר ככה, כמו הווארט של היהודי הקדוש – לכן קוראים לו היהודי הקדוש – זהו "'משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו" בעולם העשיה, העולם של "המעשה הוא העיקר". העיקר שבזכות משה רבינו נגיע לא רק לאהבת ישראל אלא ממש לאחדות ישראל, בלי שום הפסק בינינו. זהו הפירוש הששי, אחרון אחרון חביב, שבזכותו נזכה – נערץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן – ל"הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון". שתהיינה בשורות טובות, א פריילכען פורים, א כשרען און פריילכען פסח ומשיח נאו.

על ידי התחברות זוכים באשת חבר

נאמר עוד ווארט: הדבר האחרון הוא גם סגולה לשידוך טוב – כל מי שצריך שידוך. סגולה לשידוך טוב הוא אחדות, התחברות. שכל אחד שצריך שידוך טוב יזכה ל"אשת חבר", לשון התחברות, והתחברות היא מכח שמגיעים ל"'משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו" לפי הפירוש האחרון, הששי, להגיע לאחדות – כאן בתוך הישיבה. חברותא היא גם התחברות – שיהיה לכל אחד חברותא טוב, שכל אחד יהיה חברותא עם השני, שילמדו טוב יחד, ומכח האחדות והחברותא כל אחד יזכה ל"אשת חבר". נגנו "צמאה לך נפשי".

כדי לזכות ב"אשת חבר" צריך שכל אחד יהיה בעצמו חבר – זו הברכה הראשונה, שכל אחד יהיה חבר, "כל ישראל חברים", וכל אחד יזכה ב"אשת חבר" בקרוב ממש.

מה שהאדם מרכין עצמו יותר אצל המים נעשה הצל קטן עוד יותר, עד שכשהאדם משים הפנים שלו על המים אזי בא גם הפנים של הצל נגד פניו של האדם, כן לב האדם לאדם, כשאדם חושב בעצמו שהוא גדול, אזי חבירו גם כן גדול, וכשאדם מקטין עצמו לפני חבירו, אזי חבירו גם כן מקטין את עצמו, עד שהקטנות הוא שלא יוכל יותר להקטין, אז גם חבירו עושה כן, ואז נעשה בהם השווי, ונעשה בהם שיהיו שוים, וזהו שנאמר אצל משה ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו, ר"ל לפי הקטנות של איש נגד חבירו כן חבירו הוא גם כן קטן, ונעשים שוים פנים אל פנים, כן משה מאחר שהיה מקטין את עצמו נגד הבורא ברוך הוא, כן כביכול הקטין הבורא את עצמו נגד משה ודיבר עמו פנים אל פנים, נמצא פנים של הבורא הוא כמו הצל שנעשה לפי ערך הפנים של משה, וזו המדרגה אין יכול שום אדם, רק משה שהוא הדעת וכו'.

ז׳ אדר ע״ח ־ כפ״ח

ברית אלחי-רֹעי שי׳ פרל

א. רמזי אלחי-רעי

לחיים[א] לחיים, שזה הקטן גדול יהיה – גדול בישראל.

רמזי דג באלחי-רעי

נאמר משהו על השם של הרך הנימול, אלחי-רֹעי שי׳: בהשגחה פרטית הברית היום, ב-ז׳ אדר, גם יום ההולדת וגם יום ההסתלקות ושוב יום ההולדת של משה רבינו, שנולד ונפטר ושוב נולד היום, ב-ז׳ אדר. [הוא נולד מהול.] בהמשך נסביר אי״ה שהוא נולד מהול אבל עשו לו הטפת דם ברית בפורים – אחת הסיבות ששמחים בפורים, יום הברית של משה רבינו.

בכל אופן, הוא נולד ב-ז׳. המזל של חדש אדר, ש״מרבין בשמחה״, הוא דגים – **ז** בגימטריא **דג**. הם הכי מרבים, צריך להרבות בשמחה כמו שהדגים מרבים בפועל ב״פרו ורבו ומלאו את המים בימים״. יהושע נקרא יהושע בן נון על שם משה רבינו שזכה לשער הנון (והוא סוד ה״אובנתא דלבא״ של התלמיד המובהק ביחס לרבו, שמגלה את שער הנון ברבו), ונון הוא דג בארמית (**נ** = ״**דג גדול**״, **נון** ועוד ״**דג גדול**״ = **יוסף**, שבניו נברכו ״וידגו לרֹב [**לרב** = ח״פ **וידגו**] בקרב הארץ״ – ״**לרב בקרב הארץ**״ = **ארץ ישראל**, **כבוד** פעמים **הוי׳**, ״**וידגו לרב בקרב הארץ**״ = **בית המקדש**, ״**יה הוי׳**״ במשולש).

והנה, כל אחד משמות הרך הנימול שלנו היום, **אלחי-רֹעי**, הוא כפולת שבע. חוץ מזה שמשה רבינו נולד ונפטר ושוב נולד ב-ז׳ אדר, עליו דווקא דורשים חז״ל ״כל השביעין חביבין״ – המדרש מביא הרבה קבוצות של שבעה דברים בהם השביעי מיוחד, ומשה רבינו הוא הדור השביעי לאידישקייט, לאמונה בה׳, החל מ״ראש כל המאמינים״, אברהם אבינו. אלחי-רֹעי כותבים חסר, כמו בפסוק ״הוי׳ רֹעי לא אחסר״, כך שיש **דג** אותיות – **ד** בשם הראשון ו-**ג** בשם השני. כעת גם אכלנו דגים. כתוב שכאשר אוכלים דגים בברית מילה הילד יהיה גדול בעלמא דאתכסייא, בנסתר, בנשמתא דאורייתא – בחסידות, בקיצור – שיהיה חסיד גדול כמו משה רבינו, משרש לויתן. בכל אופן, יש כאן גם שבע אותיות שמתחלקות ל-**דג** וכל שם בעצמו מתחלק ב-7.

"אל חי בקרבכם" – "מועט מחזיק את המרובה"

אלחי לא סתם מתחלק ב-7, אלא עולה **מט** – 7 ברבוע, כמו **מט** הימים של ספירת העומר, שכל מדה כלולה מכולן. אחת מכוונות ספירת העומר שעושים תיקון ״**אל חי** [בקרבכם]״. איפה נאמר ״אל חי בקרבכם״? יהושע אמר שכל ישראל יתקבצו בין שני בדי הארון, במקום בו ה׳ צמצם את שכינתו – קוראים בשבועות אלה בתורה על שני בדי הארון – ואז אמר ״בזאת תדעון כי אל חי בקרבכם״. בזכות הנס הגדול שכל עם ישראל התקבץ בין שני בדי הארון ״תדעון כי אל חי בקרבכם״ – הכח המיוחד של ״**מועט מחזיק את**

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

המרובה" (בגימטריא **אהבת ישראל** כנודע, ה"כלל גדול בתורה" שמעמיד ומחזיק את כל התורה כולה). "כי אתם המעט מכל העמים", יש לנו תכונה מיוחדת שאנחנו וגם הארץ שלנו בבחינת "מועט מחזיק את המרובה". כך חז"ל מסבירים את הכח הפנימי של "אל חי".

המשכת הבטול של משה רבינו

רעי עולה **ז** פעמים **מ** – כמו **מ** יום בהם משה רבינו היה בהר לקבל את התורה. ביחד, השם המלא של הרך הנימול, **אלחי רעי** = **ז** פעמים **מז** – **בטול**, מדתו של משה רבינו. מדתו המיוחדת של משה, "כי מן המים משיתהו" – סימן שהוא דג – היא בטול, כמו דג במים, בטל למדיום שהוא שוחה בתוכו. יש דעה אחת שאפשר לקחת דג, לרסק אותו וליטול עם הנוזל ידים – דג הוא בעצם מים, מציאות של מים, בטל למים, מקור התהוותו וחיותו. [אפשר לטבול בארבעים סאה דגים.] **טבל** אותיות **בטל** כנודע. **מ** פעמים **דג** היינו **רעי** – ארבעים סאה של דגים.

המספר יחד, ז"פ **בטול** – בטול הוא פנימיות אבא וז"פ בטול ממשיך את מדת משה רבינו בכל מדות הלב, לקיים את הפסוק "מה שמו ומה שם בנו כי תדע". "כי תדע" היינו הדעת של משה רבינו, ומשה רבינו אמר פעמיים "ונחנו מה" – למה היה צריך לומר פעמיים? ולמה אמר "ונחנו" ולא 'ואני'? בפשט מדבר על משה ועל אהרן.

הבעל שם טוב מסביר[2] את הגמרא ש"גדול הנאמר במשה יותר מהנאמר באברהם", שבאברהם אבינו נאמר "ואנכי עפר ואפר" ובמשה רבינו נאמר "ונחנו מה". מה ההבדל? לכאורה הפשט הוא שהבטול של "מה" הוא יותר גדול מהבטול של "עפר". אבל יש הרבה פירושים, שבעים פנים בתורה, ואחד הפירושים הוא של הבעל שם טוב שכאשר אברהם ודוד המלך בטאו את שפלותם אמרו "ואנכי" – "ואנכי עפר ואפר", "ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם" – ואילו משה רבינו לא אומר "ואנכי" אלא "ונחנו", ומסביר הבעל שם טוב שבכך כולל עצמו עם כל נשמות עם ישראל, לא רק משה ואהרן, שוה לכולם ובבטול ביחס לכולם. דברנו אתמול[3] על כך שכל יהודי הוא ייד – האות יוד – והוא שוה עם כולם. לכן משה רבינו עם כל יהודי היינו **י-י**, קיצור שילוב השמות הוי' ואד-**ני** – מתחיל ב-**י** ונגמר ב-**י**.

"מה שמו ומה שם בנו" – בטול ורחמים

שוב, למה משה אמר פעמיים "ונחנו מה"? "מה" אחד במקור שלו – חכמה היא כח-מה, הוא חכמה, "מן המים משיתהו" – וה"מה" השני הוא ה"מה" של התפארת, של ז"א, "מה שמו ומה שם בנו כי תדע". "**שמו**" עולה **משה** ע"ה, **שמו** בגימטריא **רצון**. "מה שמו?" משה, ואותו מה נמשך ב"שם בנו" – מי הבן של משה רבינו? כולנו. כתוב שאצל משה רבינו, שמתמסר ומלמד אותנו, אנחנו יותר מבנים. רש"י כותב שתלמידי משה הם כמו בנים, אבל בחסידות מובא שגם יותר מבן ביולוגי. כמו שכולנו "למודי הוי'", תלמידים של הקב"ה, כולנו תלמידים של "זכרו תורת משה עבדי", "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב". כבר אפשר ללמד את הילד פסוק זה, הפסוק הראשון, יסוד החינוך – עוד לפני "שמע ישראל". קודם צריך לדעת ש"תורה צוה לנו משה", ואז הפסוק הכי חשוב שהוא מלמד

---

[2] בעש"ט עה"ת בשלח אות טז:
אמר הבעל שם טוב ז"ל על דבריהם גדול הנאמר במשה וכו', ודקדק הוא ז"ל מה בין בחינת עפר ואפר לבחינת ונחנו מה, ופירש דכוונת דבריהם דענין גדול הנאמר במשה הוא על שלא אמר ואנכי כמו שאמר אברהם רק שכלל עצמו בשאר העם ואמר ונחנו מה.

[3] התוועדות ז' אדר בישיבת אורייתא.

בתורה – משה אומר לנו – הוא "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד".

עוד פעם, "מה שמו ומה שם בנו – כי תדע", מה שמחבר אותם הוא הדעת, משה רבינו הוא הדעת של כללות ישראל. המדה שכוללת את כל מדות הלב היא מדת התפארת – שם **מה** מאיר בתפארת, בכל פרצוף ז"א אבל בפרט בתפארת. שם **מה** הוא המדה הפנימית של התפארת, מדת הרחמים. משה רבינו כמנהיג ישראל זקוק במיוחד למדת הרחמים, כמ"ש "כי מרחמם ינהגם". איך ה' בחר אותו? כמו דוד המלך, כי רחם על הצאן. מי שמרחם על הצאן שלו ראוי להיות מנהיג של עם ישראל. זהו הקשר שלו עם הבנים שלו – הצאן הוא הבנים שלו.

אם כן, יש למשה רבינו שתי מדות – "ונחנו מה" מצד "מה שמו" הוא בטול וה"ונחנו מה" מצד "ומה שם בנו" הוא רחמים. כמה עולה **בטול-רחמים**? רמז מובהק – בגימטריא **משה**. זהו אחד הפירושים של "משה משה' לא פסיק טעמא בגוויהו" – יחוד "מה שמו ומה שם בנו", **בטול** ו**רחמים**, בגימטריא **משה**. זהו הסוד של משה – הסוד האמתי, במיוחד בעבודת ה' הפנימית. הרי לכל אחד יש ניצוץ של משה רבינו, ניצוץ של דעת, כי הדעת בעצם מחברת את הבטול והרחמים – את ה"מה שמו" עם ה"מה שם בנו". יש ארבעה שמות, מילויים של שם הוי' ב"ה, **עב-סג-מה-בן** – שם **מה** מאיר בתפארת, רחמים. כשאומרים ש**חכמה** היא **כח-מה** היינו **מה** אחר בכתבי האריז"ל, לא שם **מה** שמאיר בז"א, במדת הרחמים, אלא **כח מה** שהוא בבטול, כוונה אחרת בכתבי האריז"ל. על שני ה"מה" כתוב "מה שמו ומה שם בנו".

בזכות משה רבינו קבלנו את מתנת המן במדבר, "**מן** הוא כי לא ידעו **מה** הוא" – **מן** עולה ב"פ **מה**, שני ה"מה" שלו התחברו בתוך המן שירד להיות לנו ל"הכנת מזון". כל התורה כולה היא מזון, לכן "לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן", "**מן הוא**" אותיות **אמונה**.

עד כאן ווארט אחד, שיוצא מכך ש**אלחי-רעי** עולה ז"פ **בטול** – ממוצע כל אות בשם שלו היא **בטול**, כולו אומר בטול. **בטול** הוא **כי טוב**. איך קשור למשה רבינו? כשהוא נולד כתוב "ותרא אותו **כי טוב** הוא". איך חז"ל דורשים? מתי עוד כתוב "כי טוב"? בתורה ה"כי טוב" המקורי הוא "וירא אלהים את האור **כי טוב**" וככה ביוכבד "ותרא אתו **כי טוב** הוא" – שנתמלא הבית כולו אורה, "ליהודים היתה אורה". כמו שהרך הנימול, **אלחי רעי**, כולו **בטול** גם כולו **כי-טוב**.

סימן שכ"ט

בכל אופן, המספר שיוצא ביחד הוא **שכט**, מהסימנים שהרבי – משה רבינו שבדור – הכי אהב, ומסתמא גם משה רבינו המקורי, הראשון, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון", "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא". הוא גם לומד שו"ע ובו יש סימן חשוב, סימן שכ"ט – הסימן שקשור לשלמות ארץ ישראל, ונוגע גם לכל ישוב יהודי אפילו בחו"ל, שאם גוים באים לעיר הסמוכה לספר אפילו על עסקי קש ותבן יוצאים בכלי זין בשבת להלחם בהם (ומוסיף הרמ"א "ואפילו לא באו עדיין אלא רוצים לבוא"). אפילו עסקי קש ותבן מסכן את כל היהודים שבעיר ובארץ כולה. אם מדובר בארץ ישראל – מסכן את כל ישוב ארץ ישראל.

סימן זה הוא ההוכחה של הרבי לענין הכרח השמירה על כל צעד ושעל בארץ ישראל – כל פעם שהוא דבר על שלמות הארץ ציטט משו"ע סימן שכ"ט, עד שהמושג שכ"ט הפך להיות מושג חב"די, "מותג" חב"די (וכפי שאמרנו פעם – ומתאים לסבא של הרך הנימול – גם עולה בגימטריא **רב צבאי חב"די**). ידידנו ר' יחזקאל סופר שי' כתב מאמר שלם עם סימן שכ"ט בכותרת שמו. אפשר כבר ללמוד עם אלחי רעי סימן שכ"ט.

כנראה כדי לקיים סימן זה בשו"ע צריך להיות בבטול מוחלט, "שבעתיים", שבע פעמים **בטול**

(יש לציין ששלש פעמים **בטול** = **מצוה** ושלש-עשרה פעמים **בטול** = **תורה** – 1 3 7 13 היינו תחלת סדרת מספרי ברית, שייך לברית מילה, ודוק. **בטול-מצוה-שכט-תורה** = 1128 = **בטול** במשולש, סכום כל המספרים מ-**א** עד **בטול**, והיינו מפני ש-1 3 7 13 = 24, הנקודה האמצעית של 47, **בטול**).

מאד מתאים לכך שאלחי היינו מועט מחזיק את המרובה – כל סנטימטר בארץ ישראל הוא בבחינת מועט מחזיק את המרובה, ולא סתם מרובה אלא אין סוף. מתי יש את הגילוי שכל סנטימטר הוא אין סוף? בתודעה של שלמות, תיקון הבינה. מוסבר אצלנו בתיקון המדינה שתיקון החכמה הוא סמכות התורה. מהי סמכות התורה? סימן שכ"ט באו"ח, תעשו מה שכתוב בשו"ע שאפילו על עסקי קש ותבן יוצאים בכלי זין בשבת. הבינה של תיקון המדינה היא תודעה של שלמות – תודעה של "מועט מחזיק את המרובה", בנוגע לשלמות הארץ, בנוגע לשלמות התורה (ספר תורה שחסרה בה אות אחת פסולה) ובנוגע לשלמות העם (כל נשמה, "לבלתי ידח ממנו נדח"), כולל הכל – הכל עצם ו"כאשר אתה תופס בחלק מהעצם אתה תופס בכל העצם", כמו שהבעש"ט אומר. הסימן של הרך הנימול (ושל כולנו שמשתתפים בברית מילה שלו) בשו"ע הוא שכ"ט, רק על זה אפשר לומר לחיים – שיהיה יהודי חזק, תקיף, כמו המזל של חדש אדר. בגמרא כתוב שמזלו של אדר בריא והרא"ש כותב שהוא מזל תקיף, "ותכתוב אסתר המלכה... את כל תֹקף" – יש תוקף הנס, והוא מכח תוקף האמונה של העם היהודי, התוקף שבא מחינוך מרדכי, ו"ויהי אמן את הדסה היא אסתר בת דדו", החינוך שהיא קבלה ממרדכי היהודי לעמוד בתוקף על סימן **אלחי-רעי** באורח חיים. לחיים לחיים.

ארבע שמחות

לחיים לחיים. קודם נציין שברוך ה' בזכות משה רבינו יש כמה שמחות שהצטמצמו בבחינת מועט מחזיק את המרובה היום ממש, קודם כל הברית, נולד לנו נכד רוחני – עוד ילד לאחד התלמידים, בן ליהודה הרשקוביץ, אז הברית בע"ה בפורים, כמו משה רבינו – ענג חן יצא מהכלא היום, יציאת מצרים, שיש לציין שהוא עמד בתוקף לפי ערך, ושה' יתן לו הרבה תוקף והרבה שמחה, וגם יצא דיסק חדש היום, מתנה לרך הנימול. אנחנו ממש במועט מחזיק את המרובה – אם יש כבר ארבעה דברים זה עד אין סוף, "והריקותי לכם ברכה עד בלי די", "עד בלי די" ו"עד בלי ירח".

ב. מדות משה – אמת, ענוה וטוב

ענות משה "מכל האדם אשר על פני האדמה"

עוד משהו חשוב לגבי משה רבינו וברית מילה: משה רבינו נולד מהול, אבל עשו לו הטפת דם ברית בפורים. מה המדה העצמית שלו? יום הברית של אלחי רעי הוא היום, אז ברור שיש בילד השראה של משה רבינו, אף שלא קוראים לו משה – הוא ילך בדרך של משה רבינו. מה המדה בה התורה משבחת את משה רבינו? "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה".

יש וואַרט של הבעל שם טוב[ד] על "מכל האדם אשר על פני האדמה" – שבעים פנים לתורה, וגם

[ד] בעש"ט עה"ת בהעלותך אות ט:
והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה, פי' כי יש שני מדרגות, א) שמחשבתו תמיד כולה למעלה אפילו בדברים תחתונים, ומובדל מן החומר של התחתונים, מדרגה הב' אינו מובדל מן החומר כל כך, וזהו סוד (זוה"ק נשא דקל"ח ע"א) משה משה לא פסיק טעמא בגווה,

לבעל שם טוב עצמו יש שבעים פנים – שמשה ענו גם יותר מאחד שכולו "על פני האדמה", אחד שקשור לגמרי לאדמה, "רוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ", אדם שהוא בהמה בעצם. משה רבינו עושה חשבון איך כל המשיכה שלו לאדמה מתחילה ממנו, אני אשם – כפי שהסברנו אתמול. ה' אומר לו – לאו דווקא, יתכן שמתחיל ממנו ומגיע אליך, אבל משה אומר שכל העבירות מתחילות ממנו ומגיעות לאחרים (היינו "ואם אין מחני נא", וה' עונה "מי אשר חטא לי וגו'").

ענוה ואמת

בכל אופן, התורה משבחת את משה כ"ענו מאד מכל אדם", וחז"ל אומרים – כל כך פשוט, שפלא שאין כזה פסוק בתנ"ך – שמדת משה היא אמת, כצעקת קרח ועדתו מפתח גיהנם "משה אמת ותורתו אמת". מענין שהתורה שבכתב משבחת את משה במדת הענוה ותורה שבעל פה משבחת את משה במדת האמת (סוד "אמת מארץ [מתורה שבעל פה] תצמח"). ענוה ואמת אינן אותה מדה – מי שאמתי הוא לאו דווקא ענו. אדרבא, שואלים איך משה רבינו ענו? הוא כל כך חכם וכל כך אמתי, אז איך הוא מחזיק את עצמו פחות מכולם? הוא יודע את מעלות עצמו.

לפי השאלה בחסידות משמע שאמת וענוה הן תרתי דסתרי – אם אתה אמתי אתה מכיר גם במעלות עצמך, לא מתכחש גם בינך לבין עצמך למעלות עצמך. אתה אמת. איך הולך עם ענו, שבפשט מחזיק עצמו נמוך מכולם, שפלות. איך רש"י מסביר ענו? "שפל וסבלן". איך הולך יחד? אנחנו יודעים שרמ"מ מויטבסק היה חותם את עצמו "השפל באמת", וגם בו חידוש – איך הולך יחד?!

מה התירוץ? איך מוסבר בחסידות? הווארט הפשוט איך יכול להיות ענו תוך כדי שמכיר בעצמו כמבחר המין האנושי – כלשון הרמב"ם, "ממשה עד משה לא קם כמשה" – איך יכול להיות ענו אם הוא אמת? כתוב בחסידות שעושה חשבון פשוט, שכל המעלות הן מתנות שקבלתי מהשמים, ואם הקב"ה היה נותן את אותן מתנות לאותו אחד שהוא "על פני האדמה", שכולו רק הנפש הבהמית שלו, כולו קשור לגשמיות, בלי שום זיקה לרוחניות, הוא היה מנצל את המתנות טוב ממני והיה גדול ממני. היות שכך, גם עכשיו בפועל הוא יותר גדול ממני ואני הכי גרוע מכולם. כמו שרבי אהרן הגדול כתב בצוואה שלו שמודיע-נשבע שאין רשע בישראל יותר ממני.

רמזי ענוה, אמת וטוב

מה הגימטריא של **ענו-אמת**? דרוש לברית שהיתה פה לפני כמה ימים. מי שוה **ענו-אמת**? **שניאור**. כל אחד גם כפולה של 7, הכל חוזר למספר 7 של משה רבינו. **ענו** עולה **ז** פעמים **חי** ו-**אמת** – כמו הכוונה באריז"ל ל-**אמת** – **ז** פעמים **סג**, וביחד עולה ז"פ 81 (ה-**סג** הופך את ה-18, 9 ועוד 9, ל-81, 9 פעמים 9), **שניאור** (**ז** פעמים **אנכי**). לפי זה יש לנו פירוש חדש לשניאור, שני אורות – אור של ענוה ואור של אמת.

אבל בתורה הוא לא סתם ענו אלא "ענו מאד" – **אמת ענו מאד** עולה **ברית**. זו כוונה יפהפיה לכל ברית, אבל במיוחד היום. ממוצע שלש המלים **אמת-ענו-מאד** הוא **צדיק** – "אמרו **צדיק** כי טוב", עוד דבר שכתוב בו "כי טוב". **ברית** היא **צדיק-צדיק-צדיק** שעולה **אמת-ענו-מאד**.

יעקב יעקב פסיק טעמא, כי יש משה לעילא משה לתתא יעקב לעילא יעקב לתתא, לפיכך במשה לא פסיק טעמא כי כולו אחד הן למעלה הן למטה היה אחד ד), שכולו היה למעלה והיה מובדל מן החומר, ואף על פי כן היה מחזיק עצמו במדת ענוה אפילו בדברים עליונים, מכל האדם אשר על פני האדמה, האדם הוא המחשבה אשר כולה על פני האדמה, ר"ל אפילו מן אותו אדם שהוא כולו למטה היה משה חושב את עצמו יותר שפל ממנו.

אבל **ברית**, ג״פ **צדיק** – הרי כל **צדיק** הוא **יב** צירופי שם **אהוה**, שם ה-**טוב** (**זה טוב**, ״ותרא אתו כי **טוב** [פעמים] **הוא**״), ואם כן **ברית** עולה **לו** פעמים **טוב**. תמיד דורשים שיש **לו** צדיקים בכל דור, כולם כלולים במשה רבינו, ועל כל אחד מהם כתוב ״אמרו צדיק כי טוב״, **לו** פעמים **טוב** עולה **ברית**.

אמרנו שהתורה משבחת את משה כ״ענו מאד״, וחז״ל בפשטות אומרים על משה רבינו שהוא אמת. יש פסוק ״והאמת והשלום אהבו״ – מי הוא האמת ומי השלום? משה ואהרן – משה הוא האמת ואהרן ״אוהב שלום ורודף שלום״. צריך לעשות אהבה וקשר בין שני האחים, ״הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד״, סימן של משיח שיש ״והאמת והשלום אהבו״ (**משיח** = 358, ״**והאמת והשלום אהבו**״ – 853, היפוך ספרות) – גם תרתי דסתרי, לכן מותר לשנות מפני השלום. השלום מצדיק היפך האמת. אף על פי שכתוב ״מדבר שקר תרחק״ – מפני השלום מותר ומצוה לשנות. צריך אהבה וחבור בין האמת והשלום, בין משה לאהרן.

אבל עוד לפני שהתורה משבחת את משה – כשהוא כבר מבוגר, אחרי מתן תורה – כשהוא רק נולד התורה מתארת את ההופעה של משה רבינו בעולם במלה טוב. אמרנו שהתורה שבכתב משבחת את משה בעיקר כענו, תורה שבעל פה אומרת עליו בפשטות שהוא אמת, אבל עוד לפני הכל הוא טוב – ״יבוא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים״. **אמת-ענו-מאד** עולה **לו** פעמים **טוב**, ואם נצרף גם את ה-**טוב** המקורי יהיה **לז** (**הבל**, **יחידה**) פעמים **טוב**.

טוב-אמת-ענוה – שלשת הקוים של משה רבינו

קודם אמרנו שיש פה שתי מדות, אמת וענוה. כעת אומרים שבעצם, עוד לפני הכל, הוא טוב – הוא ילד טוב, מאז שהוא ילד קטן. דייקנו[ה] שבסדור אדמו״ר הזקן הוא כותב שכאשר מביאים את התינוק לברית המילה הוא כותב עליו ״הילד״ – לא קורא לו תינוק או משהו אחר אלא דווקא ילד. כנראה שמאז שהוא נולד ועד הברית הוא ילד. למה? כמו שיש רך הנימול יש רך היילוד – ילד לשון ילוד. מאז שהוא ילד – הוא ילד טוב, ״ותרא אתו כי טוב הוא״.

נמצא שיש למשה רבינו טוב ואמת וענו – אלה בעצם שלשת הקוים שלו. בשביל להיות שלם צריכים שלשה קוים, טוב הוא קו החסד (בחינת ״מוליך לימין משה״), האמת היא דין, על מדת האמת של משה רבינו אומרים ״יקוב הדין את ההר״. הר הוא אברהם אבינו, איש החסד, ובאה מדת הדין ונוקבת את ״אברהם קראו הר״. אז יש טוב ויש אמת והענוה של משה רבינו היא קו האמצעי שלו. גם אברהם היה ענו, ״ואנכי עפר ואפר״, אבל מי שכסדר הקטין את עצמו – אחד שכל הזמן מקטין את עצמו, ״אתם המעט מכל העמים״, ״שממעטים את עצמכם״, משהו מאד עמוק מהבעש״ט שצריך להיות כל הזמן בתנועה של הקטנה – הוא יעקב, ״קטנתי מכל החסדים ומכל האמת״, קו האמצעי.

ענו הוא פנימיות אבא, קדש ולא קדוש, הנקודה העצמית של החכמה שלא מתחברת עם הבינה. יש ״חכם בבינה״, התפשטות אבא שמתחברת לבינה – ״תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין״ – ולכן יחוד הרעין שייך במיוחד לאמא. אבל יש התפשטות של אבא בקו האמצע, לא בקו ימין. התפשטות החכמה בקו ימין היא הטוב של משה, הארה של משה, אבל העצם שלו – ה״קדש מלה בגרמיה״ של אבא – הוא שרש קו האמצע, לא קו ימין, והוא הבטול והענוה של משה, כך מוסבר. משה הוא הפנימיות של ״קטנתי מכל החסדים ומכל האמת״ של יעקב – ״משה מלגו ויעקב מלבר״ – הוא ה״ענו מאד״, ה״מאד״ פועל ״עד

[ה] שיעור אור ל-ד׳ אדר.

מהרה ירוץ דברו", דרך כל הקו האמצעי – דעת-תפארת-יסוד ועד מלכות, "עד ועד בכלל".

רמזי טוב משה

שוב, בתוספת ה-**טוב** המקורי של משה – "**ותרא אתו כי טוב הוא**" (= **לז** פעמים "**טוב הוא**") – כבר מגיעים ל-**לז** פעמים **טוב**. היום הוא היום ה-**לז** של משנה תורה, התקופה האחרונה של משה רבינו. הוא התחיל לבאר את התורה באר היטב בר"ח שבט, וכעת גומר לחזור על התורה וגם מחזיר את הנשמה – וגם נולד מחדש – היום, ב-ז אדר. למה **לז** ימים? תקון **הבל**. שרש **משה** הוא **מ**שה-**ש**ת-**ה**בל והתיקון השלם של הבל – **הבל** בגימטריא **לז** ("**יחידה** ליחדך", כמו שאמר רשב"י, גלגול משה, בסוף ימיו, "בחד קטירא אתקטרנא כו'") – הוא ב-**לז** הימים האחרונים בהם הוא מבאר לנו את התורה פעם שניה, **משנה** תורה (שבו זוכה **משה** לשער ה-**נ**; **משנה תורה** = **משה אסתר**, שייך לחדש אדר), "זכרו **תורת** [= **משנה תורה**] משה עבדי".

דרך אגב, מאד חשוב שפסוק זה הוא מופיע בסיום נבואת מלאכי – סיום הנבואה בעם ישראל בכלל. מהפסוקים האחרונים של הנבואה בעם ישראל הוא מצות הנביא "זכרו תורת משה עבדי". יש שם תופעה מיוחדת, **ז** רבתי. זה אולי הסימן הכי מובהק בכל התנ"ך שמשה רבינו שייך בעצם ל-**ז** – **ז** רבתי של "**ז**כרו". בכלל, המח של משה – חכמה ודעת – הוא זכרון, נותן לנו את הכח לזכור. היום, ז' אדר, יום של "זכרו תורת משה עבדי".

יש הרבה רמזים וחשבונות – לא נאריך כעת, אולי בהשלמות – של **לז** פעמים **טוב**, **הבל טוב**, **טוב-אמת-ענו מאד** (אם נוסיף למספר זה, 629, **משה רבינו**, 613, **אורות**, נקבל 1242 = 6 צירופי **אור**, רמז לשלמות הגילוי אל "תורה אור" על ידי משה רבינו).

והנה נאמר "טוב מעט לצדיק" – **מעט** (**טעם**, "טוב **טעם** ודעת", בחינת משה) = 7 פעמים **טוב**, **צדיק** ("אמרו **צדיק** כי **טוב**") = 12 פעמים **טוב**. מעט-טעם ("כי אתם המעט מכל העמים" שממעטים את עצמכם, בחינת "מועט מחזיק את המרובה" כנ"ל) במילוי: **מם עין טית** = **הבל** (**יחידה**) פעמים **טוב** = **טוב-אמת-ענו מאד** (הכל בכלל ה"מעט", הענוה, של משה רבינו, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון", שעתיד לגלות לנו תורה חדשה, **טעמי** תורה – "טוב טעם ודעת למדני").

"**טוב מעט לצדיק**" ועוד "**טוב טעם ודעת**" = 986 = **חן** פעמים **טוב** ("נבחר שם מעשר רב מכסף ומזהב **חן טוב**"), **חן טוב** אותיות **בטחון** ("אל כל החיים יש **בטחון**") כנודע.

ג. ה'עבודה' מהלידה עד הטפת דם ברית – חשיפת הצד האפל של משה

ביטוי שלשת גדרי ברית מילה במשה רבינו

נסיים בעוד שאלה: כמו שהבית התמלא אורה משה רבינו נולד מהול. מה עושים כשאחד נולד מהול? צריך לעשות לו הטפת דם ברית ביום השמיני. לגבי משה רבינו זה יוצא בפורים, אז עושים לו הטפת דם ברית. הנושא הזה חוזר למה שדברנו לאחרונה[1], שהרוגאטשובר אומר שיש שלשה גדרים של ברית מילה – אפשר לברר מה עיקר, אבל בברית הוא אומר שיש את שלשתם:

פעולת מילה ("וביום השמיני ימול בשר ערלתו" – פעולה חד-פעמית); שיהיה מהול (פעולה נמשכת לכל החיים, ומי שמושך בערלתו ר"ל בהמשך החיים בטל את המצוה); שלא יהיה ערל. בכל המצוות מחלקים מצוות פעולה לעומת מצוות תוצאה, וחוקרים אם ברית מילה היא פעולה או תוצאה – מצוה למול ביום השמיני או להיות מהול כל החיים – ומחדש הרוגאטשובר

[1] בבריתות ב-ג' וב-ד' אדר.

את הגדר השלישי, לא להיות ערל. יש נפק״מ בין כל השלשה האלה.

לגבי משה רבינו, כשהוא נולד מהול – היום – מה יש לו מבין שלשת הגדרים? הוא מהול וגם לא ערל, וחסרה לו הפעולה, לכן ביום השמיני צריך לעשות משהו, כאילו זכר (״זכרו תורת משה עבדי״) לפעולה, צריך לעשות פעולה ביום השמיני כדי שיהיה אצלו גם את הגדר של פעולה.

הטפת דם ברית – השגת עבודת הבינוני גם בנולד מהול

הסברנו בשיעורים הקודמים בעומק ש״אינו ערל״ היינו כל רגע – גם פעולה נמשכת – ״שלא עשני גוי״, לצאת מהרע. צריך לתודעה שכל רגע אני חייב לבטל את הרע, את הערל שבי, שלא אהיה ערל. כלומר, יש איזו סכנה קיומית שכל רגע אני עלול להיות ערל וצריך לדאוג לכך שאף פעם לא אהיה ערל. איך מרדכי היהודי דאג לזה? ״לא יכרע ולא ישתחוה״, לא להכנע אף פעם לערל, להמן הזה. מה שדברנו קודם על ״כל תקף״, תוקף של קדושה. מהול הוא צדיק, צדיק גמור, גמר את העבודה, הוא מהול, מאה אחוז בסדר.

מהי הפעולה של ״ימול בשר ערלתו״, הגדר השלישי? עבודת הבינוני, שצריך כל הזמן פעולה, להיות ״עובד״ בהוה. כתוב שהצדיק הוא ״עבד״, שם התואר, אבל הבינוני הוא ״עובד אלהים״, כל הזמן צריך לעשות פעולה, ״המעשה הוא העיקר״, זה הבינוני. אמרנו גם טפה אחרת: שאינו-ערל היינו שכל פעם, גם כאשר עושה עבירות, הוא לפחות מתחרט – רשע וטוב לו בספר התניא. הפעולה היא הבינוני. התוצאה של להיות מהול – הצדיק.

אם כן, מה משה רבינו רוצה להשיג? למה צריך לעשות לו הטפת דם ברית? חז״ל אומרים בגמרא שמשה רבינו כתב שלשה ספרים – ספרו, פרשת בלעם וספר איוב. בראש השנה נפתחים שלשה ספרים – ספר של צדיקים, ספר של בינונים וספר של רשעים – ואת שלשתם משה כתב. ספרו – כל התורה חוץ מפרשת בלעם – הוא ספר של צדיקים, המהות של משה. פרשת בלעם היא ספר של רשעים. אבל איוב, כמו שהסברנו הרבה פעמים, הוא ספר של בינונים – איוב הוא הבינוני. הוא גם נלחם עם עמלק, יש לו איזה ספק לגבי השגחת הקב״ה[1] – ספק קיומי – אבל הוא מחזיק, נלחם לא לכפור ח״ו. [הוא גם נלחם בפועל עם אבא של עמלק, עם אליפז.] נכון, הוא אחד הרעים שהוא ׳נלחם׳ איתם בתוך הספר שלו, ״ספר של בינונים״. **אליפז** בגימטריא **בינוני** הוא עיקר הלעומת-זה של איוב בספר (דווקא הרֵע שלו הוא הלעומת-זה שלו), ואכן הוא האבא של עמלק.

העבודה מ-ז׳ אדר עד פורים – חשיפת הצד האפל

כל זה כדי להסביר משהו עמוק מאד שדברנו אתמול: מצד אחד כאשר משה נולד התמלא הבית כולו אורה, צדיק גמור. הוא נולד מהול – גילוי העטרה – וגילוי העטרה אצלו הוא ״נתמלא הבית כולו אורה״. איך אומרים על משה רבינו שהיה נדמה שהוא קוביוסטוס, גונב נפשות, ואיך חשדו אותו באשת איש? אומר הבעל שם טוב שהוא נולד עם נטיה לרע, שמצד הנטיה שלו היה יכול להיות רשע גמור. יש כמה ספרים – גם בחסידות, גם בתפארת ישראל בסוף קידושין – שהביאו איזה מעשה בענין (שלא ברור מקורו, ובחב״ד מפקפקים בו, עד כדי כך שיש בחב״ד שלא לומדים את כל התפארת ישראל בשלו, אבל מובא בספרי חסידות על פי דברי הבעש״ט הנ״ל שמשה רבינו נולד עם נטיה לכל רע שבעולם, רק שעבד על עצמו קשה, בחירה חפשית, והפך את הרע שלו לטוב). איך מעשה כזה הולך עם לידת משה בה התמלא הבית כולו אורה?!

[1] כפי שיתבאר עוד באריכות בשיעורי פורים.

הווארט הוא שבאמת ברגע שהוא נולד התגלה כל הצד המואר שלו, אבל היה צריך לקיים את הפעולה – הטפת דם ברית, לקיים "וביום השמיני ימול בשר ערלתו" – ומה היתה ה'עבודה' שלו בשבעה-שמונה ימים מרגע הלידה, בו התמלא כל הבית אורה, עד פורים? העבודה שלנו עכשיו, מ-ז' אדר עד פורים – הוא עבד קשה לגלות את הצד האפל שלו. הוא עבד קשה מאד בימים האלה לגלות שיש לו נטיה לכל רע שבעולם – אז אפשר לעשות פעולה של הטפת דם ברית. אחד שנולד מהול אין לו סיכוי להיות ערל, אבל צריכים את המצוה הזו – עבודת הבינוני של מצוה זו, ה"עובד" – ורק ככה אפשר ליישב את הסתירה העצומה הזו בין הווארט של הבעל שם טוב (במיוחד עם המעשה שמובא, שכולם אולי מכירים) ומה שמהרגע הראשון הוא לגמרי מואר. ככה אפשר להסביר. לחיים לחיים.

[איך מסתדר עם החשבון שלו על הענוה, שהכל מתנה?] אני הצד האפל, וכל הצד המואר הוא מתנה (אף על פי שהוא חמה ביחס ליהושע הוא לבנה ביחס לקב"ה, כל האור שלו הוא מקבל מ"שמש הוי'", והוא רק מחזיר אור לעולם). [אבל אם הבחירה כה חזקה, איך האמת לגבי האחרים?] אומרים שעיקר הבחירה הוא להכיר את האמת. צריך הרבה כח נפשי להכיר ולדעת שהכל מה'. כאשר אתה כובש עוד ועוד שטחים באפל והופך אותם למואר מתגלה שהכל מה', אני לא כלום – זו הבחירה. לחיים לחיים.

מי זה הבינוני? איך אני יודע שפורים הוא חג של בינונים? בינוני הוא אחד שלא יודע בעצמו אם הוא רשע או צדיק, לאיזה צד הוא שייך בכלל, כמו שגם דברנו אתמול. היות שבאמת יש לו שני צדדים, בשיקול, הוא לא יודע אם הוא "ארור המן" או "ברוך מרדכי". הסברנו כנראה הרבה פעמים בעבר ש"עד דלא ידע" היינו שאינו יודע אם הוא המן או מרדכי. אם הצלחת להגיע לזה בפורים – עיקר העבודה הוא בימים אלה, מ-ז אדר עד פורים – אפשר לעשות הטפת דם ברית, עוד לחיים ועוד לחיים, ככה עושים הטפת דם ברית. לחיים לחיים. זה לכבוד המוהל.

דבר יום ביומו – פרשת כי תשא

פרשת כי תשא יום ראשון – החצי השני

"זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ". למה לתת רק מחצית השקל ולא שקל שלם?

מחצית השקל רומזת שכל אחד מאתנו הוא רק מחצית. מהו החצי השני?

אפשר לפרש שהחצי השני הוא הקב"ה. אני הנברא, קיום יחסי (חצי), מאמין בה' מחויב המציאות ובורא הכל.

אפשר לפרש שהחצי הראשון הוא "הנפש הבהמית" שלי שאתה אני מזוהה בהתחלה, והחצי השני הוא הנפש האלוקית הנסתרת בתוכי, "חלק אלוה ממעל ממש".

אפשר לפרש שהחצי השני הוא כל העולם הגדול שסביבי, ואני מתפלל שה' ישגיח עלי וישמור את דרכי בעולם.

אפשר לפרש שהחצי השני הוא הזולת שאותו אני צריך לאהוב, ובמיוחד בן הזוג שלי שהופך אותי לאדם שלם.

אבל אחרי הכל, יש משהו חשוב בעצם התחושה שאני חצי, בלי קשר לחצי השני, זו התכונה של "לב נשבר ונדכה", שפלות רוח שמוצאת חן בעיני ה'.

[לפי המאמר 'חמשה ספקות וחמש מחציות' בספר פורים לנו]

פרשת כי תשא יום שני – מי אשם בחטא העגל?

נראה שאף אחד לא יוצא נקי בחטא העגל. אפילו כנגד משה רבינו יש טענה סמויה כלשהי, "לֶךְ רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ". מה הבעיה אצל משה?

יש פירוש שמשה אשם במקצת בכך שקיבל את הערב-רב שהסיתו את ישראל לחטוא.

פירוש נוסף הוא שבני ישראל טעו בהבנת דברי משה, מתי בדיוק הוא יחזור אליהם. אם משה היה רגיש יותר לעם, התקשורת שלו איתם היתה זורמת יותר וכוונתו היתה ברורה מראש (כמו שבעיות בזוגיות מתחילות בדרך כלל מאי-הבנה).

ופירוש עוד יותר פנימי: אם משה רבינו היה קשור יותר לבני ישראל, אזי גם בהיותו בהר סיני לומד תורה מפי ה' הוא היה חש שמשהו קורה לעמו האהוב. ומה הוא היה יכול לעשות? לומר לקב"ה: "סליחה, אבל אני חייב לצאת באמצע השיעור, לחזור עכשיו לבני ישראל ולהציל אותם מהחטא!" כי הקשר של ה' עם ישראל חשוב יותר מהשעשועים בתורה.

אכן, משה למד את הלקח, והדבר הראשון שהוא עשה מול חטא העגל היה לשבור את הלוחות. מוטב לשבור את

הלוחות המופלאים שה' נתן ובלבד להציל את עם ישראל.

[לפי הממד הפנימי]

פרשת כי תשא יום שלישי – מצאתי חן

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה' רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי הַעַל אֶת הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי אֵת אֲשֶׁר תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם מָצָאתָ **חֵן** בְּעֵינָי. וְעַתָּה אִם נָא מָצָאתִי **חֵן** בְּעֵינֶיךָ הוֹדִעֵנִי נָא אֶת דְּרָכֶךָ וְאֵדָעֲךָ לְמַעַן אֶמְצָא **חֵן** בְּעֵינֶיךָ וּרְאֵה כִּי עַמְּךָ הַגּוֹי הַזֶּה. וַיֹּאמֶר פָּנַי יֵלֵכוּ וַהֲנִחֹתִי לָךְ. וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה. וּבַמֶּה יִוָּדַע אֲפוֹא כִּי מָצָאתִי **חֵן** בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכֹּל הָעָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה".

העתקנו את כל 'שלישי' כדי שנוכל למצוא חן... שימו לב שהמלה **חֵן** כתובה כאן בצפיפות, ארבע פעמים (בחמשה פסוקים) – וזה התוכן העיקרי של כל הפרשיה, משה רבינו מתחנן למצוא חן, הוא וכל ישראל אתו.

ועכשיו נספור מלים (אתם מוזמנים לבדוק): ההופעה הראשונה של חן היא במלה ה-26, וההופעה השניה היא במלה ה-32. 26 ועוד 32 = 58, **חן**. את שתי ההופעות הבאות נספור מהסוף להתחלה, כמו כל תופעה של חן שיש בה סימטריה. החן הראשון מהסוף הוא במלה ה-16 מהסוף, והחן השני מהסוף הוא במלה ה-42 מהסוף. גם כאן, 16 ועוד 42 = 58, **חן**. זו תופעה מופלאה של חן כפול בפרשיית החן הזו, "תְּשֻׁאוֹת חֵן חֵן לָהּ".

ועוד פנינים:

בחלוקה הראשונה, 26 בגימטריא שם **הוי'**, 32 בגימטריא **כבוד**. אכן בפסוקים הבאים מבקש משה מה' "הראני נא את כבודך", **כבוד הוי'** (**החן** של ה').

יש קשר הדוק בין שתי החלוקות של 58 – 26 ועוד 32, 16 ועוד 42. שהרי 42 פחות 16 = 26.

אם נחשב את כל ההופעות לפי הסדר: ההופעה השלישית היא במלה ה-41 והרביעית במלה ה-67. 41 ועוד 67 = **חנן**. ואם נחשב את הכל מהסוף: ההופעה השלישית היא במלה ה-51 מהסוף, והרביעית במלה ה-57 מהסוף, 51 ועוד 57 = **חנן**.

[שיעור י"ח אדר תשע"ג]

פרשת כי תשא יום רביעי – רואה בלב

"וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת פָּנָי כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי... וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ". ניתן להסביר זאת בעזרת שלשה מושגי יסוד בחסידות: "השתלשלות, התלבשות, השראה".

לראות את "אחורי ה'" פירושו להשיג את סדר ה**השתלשלות** הנובע ממנו, דבר נולד מדבר, כמו טבעות שלשלת האחוזות זו בזו, ראש התחתונה נעוץ בסוף העליונה, כמו צד האחור ביחס לפנים.

אבל יש דרך שבה המדרגה העליונה **מתלבשת בתוך** הדרגה התחתונה, כמו נשמה בתוך גוף, לראות ממש את צד הפנים בתוך צד האחור - ולכך לא זכה משה (אלא בדרך של "ידיעת השלילה").

והנה בספר הזוהר יש דו-שיח מופלא: משה מצטער שלא זכה לראות את פני ה', אבל שמעון בר יוחאי אומר לו: "למרות שאתה לא יכול להסתכל בעיניך בבני העולם הבא, ולא במלאכים, כל שכן

בקדוש-ברוך-הוא ושכינתו, אבל בעין השכל שבלבד אתה רואה את הכל, בבני העולם הבא ובמלאכים ובקב"ה ושכינתו שסובבים אותך" (תרגום מהמקור). כלומר, משה באמת זכה לראיה העליונה ביותר, בתוך הלב שלו. זו דרך של **השראה**, המדרגה הכי גבוהה שורה על המציאות הכי תחתונה. אבל משה בעצמו לא היה מודע לכך עד שרבי שמעון מגלה לו.

בעתיד, המדרגה הזו תתגלה ממש במודעות שלנו, "כי בעין בעין יראו".

[בעתה אחישנה עמ' קפג]

פרשת כי תשא יום חמישי – עם קשה עורף

אחרי שה' מגלה למשה רבינו את י"ג מידות הרחמים, משה מבקש "אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יֵלֶךְ נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם קְשֵׁה עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ".

מה קורה כאן? הרי לפני כן ה' רצה להעניש אותנו בגלל שאנחנו קשי עורף – כמו שאמר למשה "רָאִיתִי אֶת הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עַם קְשֵׁה עֹרֶף הוּא. וְעַתָּה הַנִּיחָה לִּי וְיִחַר אַפִּי בָהֶם וַאֲכַלֵּם" – ועכשיו משה מבקש לסלוח לנו בגלל שאנחנו קשי עורף!

זו דוגמה מובהקת למהפך של מידת הרחמים. אנחנו רואים מישהו עם חסרון, ואז מתעוררת מידת הדין שלנו ואנחנו שופטים אותו בחומרה. אבל אחר כך מתעוררת מידת הרחמים ואומרת: דווקא בגלל החסרון הזה ראוי לרחם עליו.

בעומק, זה שאנחנו עם קשה עורף לא חייב להיות חסרון. אנחנו עקשנים לכל הכיוונים. גם מרדכי היהודי היה עקשן גדול, והנה קיבלנו את חג פורים!

בזכות העקשנות היהודית אנחנו שורדים בכל שינויי הזמנים. כמו שרומז הפסוק "כֹּה אָמַר ה' מָצָא חֵן בַּמִּדְבָּר עַם שְׂרִידֵי חָרֶב הָלוֹךְ לְהַרְגִּיעוֹ יִשְׂרָאֵל". **להרגיעו ישראל** בגימטריא **עם קשה ערף**.

פרשת כי תשא יום שישי – שלש בריתות

"וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת אֲשֶׁר לֹא נִבְרְאוּ בְכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל הָעָם אֲשֶׁר אַתָּה בְּקִרְבּוֹ אֶת מַעֲשֵׂה ה' כִּי נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ" – כאן ה' חותם על הסליחה בי"ג מידות הרחמים בכריתת ברית עם ישראל על-ידי משה רבינו.

יש בתורה שלש דמויות שה' כורת עמהם ברית, נח, אברהם אבינו ומשה רבינו. הברית עם נח היא ברית על הקומה הבסיסית של **קיום** העולם. הברית עם אברהם היא ברית של בחירה ב**איש** ובזרעו היוצא ממנו והולך בדרכיו הטובים (כמו שמתבטא בברית המילה). הברית עם משה היא שבכל מצב, גם אם חטאנו ופשענו, הקשר עם הקב"ה לא ינתק לעולם.

על הברית עם נח נאמר "חביב אדם שנברא בצלם". על הברית עם אברהם נאמר "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום". ועל הברית עם משה נאמר "חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה" – תורת משה מגלה את הקשר העצמי של ישראל והקב"ה.

ברית משה מתבטאת בנפלאות שה' עושה עם משה עצמו, "אעשה נפלאות... מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עושה עמך", הגילוי שהשכינה שורה ממש בגופו של משה כמו שרואים בקרני ההוד שזכה להם משה (אותם נפגוש ב'שביעי'). זהו הגילוי של הנשמה האלוקית עצמה שהיא "חלק

אלוה ממעל ממש״. והרמז בגימטריא: **מעשה ה׳ כי נורא הוא = חלק אלוה ממעל ממש**.

[לפי מעין גנים]

פרשת כי תשא יום שבת – המסוה

״וַיְהִי בְּרֶדֶת מֹשֶׁה מֵהַר סִינַי וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיַד מֹשֶׁה בְּרִדְתּוֹ מִן הָהָר וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ... וַיִּכַל מֹשֶׁה מִדַּבֵּר אִתָּם וַיִּתֵּן עַל פָּנָיו מַסְוֶה. וּבְבֹא מֹשֶׁה לִפְנֵי ה׳ לְדַבֵּר אִתּוֹ יָסִיר אֶת הַמַּסְוֶה עַד צֵאתוֹ וְיָצָא וְדִבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר יְצֻוֶּה. וְרָאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵי מֹשֶׁה כִּי קָרַן עוֹר פְּנֵי מֹשֶׁה וְהֵשִׁיב מֹשֶׁה אֶת הַמַּסְוֶה עַל פָּנָיו עַד בֹּאוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ״.

נאמר במדרש שבספר התורה של רבי מאיר היה כתוב (בפרשת בראשית) ״כתנות אור״ במקום ״כתנות עור״. אצל משה רבינו **העור** הגשמי הפך חזרה ל**אור**. אבל בדרך כלל האור של משה הוא מופשט מדי ואי אפשר לקלוט אותו. לכן צריך את המסוה, שאיננו רק לבוש מסתיר אלא כמו מסך המאפשר לראות בעדו את אור השמש.

הדבר מתאים למה שמוסבר בחכמת הקבלה על ״אור אין סוף״ של הקב״ה, גילוי אין סופי שעדיין אינו יכול להיות מקור לעולמות הנבראים. לכן בשלב הראשון נוצר ״עולם המלבוש״, כמו מסוה לאור הגדול. האור הראשון הוא כמו **א** פשוטה (כמו שמודגש בהבדל בין אור לעור), האות הראשונה שממנה מתפתחות כל השאר. את ה-**א** צריך ׳להלביש׳, להפוך אותה לאות שלמה (במילוי): אָלֶף. והנה **אלף** בגימטריא **מסוה**, זהו המסוה המלביש את **א**. אם כבר, השלב הבא אחרי ״עולם המלבוש״ הוא הצמצום של האור, זהו המשך תהליך ה׳מלבוש׳: **אלף-למד-פא** (מילוי של מילוי) – בגימטריא **צמצום**.[א]

נחזור לפסוקים שלנו ונגלה רמז מופלא: בכל הפסוקים המדברים על קרני ההוד של משה (מ״ויהי ברדת משה״ עד ״לדבר אתו״) יש בדיוק 111 מלים, כמו הגימטריא של **מסוה**.

[שעשועים יום יום פרשת ויקהל]

[א] כל המדרגות, **א אלף אלף-למד-פה = מלבוש = חשמל**.